ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА КПСС XXII СЪЕЗД ХЬАЕЛЛА ЮХЕДИСАЧА ДЕНОШКА

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО ЕВЕТ

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 82 (2603) | Ера, 12 октябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

ЛАКХБЕ
партийни дешара идейно-теоретически боарам

Чакхъяьннай партийни дешара хьалхара занятеш. Дика вІаштІехьдаькхха дІадоладаьд дешара керда шу вай республикерча дуккхача партийни организацеша. Беррига советски нах къахьегама хьинар айденна а болаш парте XXII-ча съезда доккхийча совгІаташца накъа баха кийчлуш болча деношка болабелар эзараш коммунисташ парте боацараш марксистско-леннински теори Іомае. Укх шера партийнй дешара сета ерригача звеношка КПСС XXII-ча съезда исторически документаш Іомаде лаьрхІад. Съезда болх чакхбаллалца парте кердача Прогармма тІа хьоахадаь теоретически дешаш юкъе а хьош хІанз йолаш йолча дешара программах болх беш хургья ерига политграмота кружокаш, юхьхьанцара экономически школаш, семинарски группаш, хІаьта ноябре денз дешара кердача планашка хьежжа КПСС Программен съезда кхыдола документаши Іомадергда.

Дуккхача партийни организацеша дика кийчо яь чакхъяьхай хьалхара занятеш. Занятешка ладувгІа бахка безаш хиннна беррига нах тІаболаш, йиллача хана, лаьрххІа кийчъяьча моттигашка занятеш дІайолалуш, пропагандисташ занятешка дика кийчбенна болаш чакхъяьннай хьалхара занятеш Грознерча производственно - товарни конторе вІашагІъехкача юхьхьанцарча экономически школашка, Курчалой районерча Куйбышева цІерахча колхоза шурий-товарни фермерча нохчий кхалнаха лаьрхІа вІашагІъеллача политграмота кружоке, Шелковской районерча «Коминтерн» яхача колхоза гаьнарча бурунашка уллача шурий-товарни ферме, иштта кхы дуккхача моттигашка а. Пропагандисташа шоаш йийша лекцеш, яь беседаш кІоаргга материал кхетаеш, дикагІа кхетаергйолча тайпара ладувгІарашта из дІахьалхайоаккхаш, гойтара пособех пайда эцаш, республика, района, шоай предприяте, колхоза, совхоза вахарца, къахьегамхой коллективашта хьалхашка латтача декхарашца айхха ювзаш чакхъяьхай занятеш.

Цхьабакъда, массанахьа а иштта дика дац гІулакхаш. Кердача дешара шера кийчо еча хана теркал ца еш йнса дукха моттигаш, дукха кхоачамбоацараш ца Іаткъаш дисанзар хьалхара занятеш чакхйоалача дийнахьа. Занятеш е лаьрххІа кийчъяь моттигаш йоацаш, занятешка бахка беза дуккха нах хьа ца боагІаш, пропагандист занятега кийч ца луш, хьалхара занятеш вІалла ца хулаш йнса моттигаш я.

Масала, МагІалбика цхьайолча партийни организацеша заняте ладувгІа дезарашка дешара шу долалулга дІахайта хиннадац, ханнахьа кийчбаь хиннабац пропагандисташ а. Царех цхьабараш хьалхарча занятеш тІа вІалла ца боагІаш бисаб. Ткъо кружокен бархІ юхьхьанцарча экономически школен занятеш хиннаяц хьалхарча дийнахьа. Хьалхара занятеш ца хулаш йнсай «Ингушский» совхозе, горисполкоме, хІаьта СоагІопчарча школе заняти хила езача хана профсоюзни собрани яьй.

Ачхой-Мартановски районерча «Лермонтовский» совхоза цхьоалагІча отделене вІашагІъеллача юхьхьанцарча экономически школе заняте тІа баьхкараш тетрадаш, карандашаш доацаш хиннаб. Цудухьа лекци дІаязъяьяц, пропагандист ше а а лерттІа кийчо яь венавац заняте.

17 сагах 10 мара тІавоацаш чакхъяьннай заняти Гудермеса районерча «Дружба» яхача совхоза цхьоалагІча отделенерча юхьхьанцарча экономика школе. Пропагандист нов. Гагиев командировках а вахийта хьалхара занятн ца хулаш йнсай Наьсарен районерча СУ-3 («Сельстрой») парторганизаце.

Дуккхача партийни организацеша лаьрххІа собранеш а яь йийцай хьалхарча занятей итогаш, хинна кхоачамбоацараш гуча а доахаш партийни дешара гІулакх дикача хьоккхамашца дІадахьара наькъаш белгалдаьд. Цу тайпара партийни собранеш массанахьа а е еза, хІаьта дІахо йодача хана а партийни дешара дош керттера дарех лоархІаш хила еза партийни организацеш.

Ховш да партийни дешар дика вІаштІехьдаккхар пропагандисташ дика кийчбенна хиларга хьежжа хургдолга. Цудухьа масса хана чІоаггІа теркам тІабохийташ лелабе беза партийни организаце пропагандисташца беш бола болх. Царна хадданза теоретически а методически а новкъостал де деза.

Политически дешара идейно-теоретически боарам лакхбар къахьегама толамаш даха, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашде цу дешаро наха новкъостал дергдолаш, цунах дукхагІа пайда баргболаш гІулакх вІаштІехьдаккхар — из да керттера дар. Цудухьа Іомаеш йола материналаш производствацца, къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарашца бувзам болаш хила еза.

Парте XXII-ча съезда исторически материналаш, вай снйлахьйоккхий идеяш республикерча хІара коммуниста, хІара къахьегамхочоа дІайовзийтар, КПСС Программа кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца уж оарцагІбахар — из да республика партийни организаце керттера декхар.

ИТТ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ!

КПСС XXII съезда сийленца накъа бахара яьржача социалистически яхьа юкъе а яха, мехкдаьттеи гази яккхара итт бетта план 11-ча октябре, ханал 20 ди хьалха, кхоачашъяьй мехкдаьтта даккхареи газовии промышленноста предприятей коллективо.

Укх шера 9 бетта, соахка цу юкъагІа даькхачул, мехкдаьтта 16,4 проценти газ 37,4 проценти дукхагІа даькхад.

«Малгобекнефта», «Сунжанефта», «Старогрознефта», «Горснефта» нефтепромыслови управленеша мелови тІоанашкара дукха мехкдаьтта доала скважинаш болх бе йолаялийтарца, мехкдаьтта даккхара балхашта автоматизации телемеханизации ярца, иштта кхыдола гІулакхаш а чакхдахарца дуденнад мехкдаьттеи гази яккхара план дикка тІехкхоачашъелга.

Мехкдаьтта даккхара вторични методаш юкъейоалаярца, тІоанаш тІара давлени хьаллоаттаярца, тІоанаш гидравлически дохадарца, скважинашта кумулятивни перфорацеш ярца, скважинай гонахье сулфанолаца кийчъярца бІаьш эзараш тоннаш тІакхийттад доаккхаш дола мехкдаьтта.

Мехкдаьтта доаккхачара къахьегама овсарле 6,8 процент лакхъеннай укх шера 8 бетта, мехкдаьттеи гази яккхарга дІабода мах чухнахьа баккхарца цхьа миллион сом совгІа ахча кходаьд.

Мехкдаьтта даккхара промышленносте эггара хьалхарчарца я итт бетта план 28-ча сентябре кхоачашъяь йолча «Малгобекнефта» НПУ коллектив.

Н. КАЧЛИШВИЛИ,
мехкдаьтта даккхареи газовии промышленноста управлене начальник.

Комсомольцаш хьалха латт

Шоашкара совгІаташ а кийчдаь, КПСС XXII съезда накъа бахара хьакъехьа москвичаша дІадоладаь дика гІулакх «Іоаггіа хьаллаьцар тха заводерча комсомольцашеи кагирхошеи. Къаьстта дика каралаьцар из гІулакх коммунистически къахьегама ударника ялхлагІча цеха прессеровщика Албогачиев Дауда, № 7 йолча цеха фрезеровщика Исаев Павела, № 2 йолча цеха обмотчица Мартыненко Лидияс, иштта кхычар а.

Шоашкара совгІаташ кийчде дош деннад комсомольцехи кагирхоехи 200 совгІа саго. Дуккха а духхагІа бараша шоай дош кхоачашдаьд. Масала, съезд хьаеллача денга шера план кхоачашъе, коммунистически къахьегама ударник хила, токаралла Іомалуш волча Александр Медяникова цхьаьхха балха говзал Іомае, цхьа рационализаторски предложени яла, нефтяной институте деша ваха дош деннадар шоллагІча цеха токара Габараев Георге. Ше тІаийца уж дерига гІулаккхаш кхоачашдаь ваьннав из.

Габараев санна бараш геттара дукха ба заводе. Съезд хьаелла ди гарга кхаьчача укх деношка къаьстта хьинаре балхаш ду къонача машиностроителаша. Комсомольцаш хьалха латт.

С. ГИЧАЕВ,
«Красный молот» завода № 2 йолча цеха ВЛКСМ бюро секретарь.

17 октябре кхоачашъергья

Укх, съезда хьалхарча деношка чІоагІа къахьегаш я руберойд еш йолча завода (директор нов. Измайлов, парторганизаце секретарь нов. Зимин) коллектив. Исторически документаша КПСС Программаш Уставеи проекташа дог гІоздаькхача болхлоша 17 октябрь тІакхоачача деношка кхоачашъе лаьрхІад шера йола производственни план, паччахьалкхенна 200 эзар сома пайда а луш.

Боккха пайда белар нов. Куркиева производствана юкъейоалаяьча рационализаторски предложене — битум ванна чу автоматически дІачутеларо.

Завода коллективо шиий низаца, цу гІулакха хьахийца ахча доацаш, асфальт еш йола установка хьалъяьй. Цу гІулакхо торо хилийтар 15-ззо дуккхагІа асфальт арахеца. Асфальт хІанзалехьа а 90 процент кхоачашъяьй заводо производственни план.

Шера йола план завода коллективо сийленца кхоачашъергхилар хьагойт дуккхача производстве хьалхле лелаераша: аппаратчика н. Исаев Саида, аппаратчика помощника н. Околит Лилес, воккхагІа волча аппаратчика н. Деменков Петра, иштта дуккхача кхыбараша.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ,
моттигерча промышленноста министра помощник.

КАСТТА ЧУЙИЦА ЯРГЬЯ

Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза 4-ча отделенерча Бараева хьалхле лелаеча коммунистически къахьегама коллектива цІи яккха къовсам лоаттабеча комсомольско-кагирхой звенога 205 гектар хьажкІаш я. ХІанз уж чуйица йоалаш латт. Къаьстта дика болх бу Шандаева Дагмана, Нагаева Маккас, Цуцаева БагІдада, Юнусова Шахьита, кхычар а. Сменах 5 центнер томараш тІехь хьажкІаш яха езача, царшоай норма массаза тІехкхоачашъю.

Къаьстта укх деношка хьажкІаш лелаеранашта юкъе чІоаггІа яьржай парте хургйолча съезда сийна лаьца социалистически яхь. Дукха ха йоаццаш «къахьегама листоко» хоам бир цу коллективо яькхача коталонах: звеноцарча хІара саго шишша норма кхоачашъяьй. Цу толамо дог гІоздаькхад комсомольцийн кагирхойн. Съезд хьаелла ди тІакхоачаш хьажкІаш чуйица яха чІоагІо яьй звенос.

Съезда сийна къахьегама вахте эттай Исраилов Усамеи Магомадов Ахьмадеи хьалхле лелаеча звеной коллективаш.

ХІанз дика ха этта даьхкача деношка сатоссача хана денз боад къовлабаллалца кхай тІа болх беш хул механизатораш. Дика болх бу ККХ-3 яхача кердача комбайна тІа Бацуев Увойса, 4,5 гектар чуэц цо дийнахьа.

Эскаев Увойс къаьнача КУ-2 яхача комбайнаца болх беш вале а, ше яхь лаьцачул тІехьавусаш вац, хІара денна норма 1,5—2 кхоачашъю цо.

ТІа-тІа дукхагІа хьажкІаш тІакхухь хьатта; цига цІен а йийя, сортах къоаста а йийя, элеваторе дІакхухь уж. Хьатта тІа болх беш 60 саг ва. Царна юкъе дикагІа болх беш ва Бакаев Джабраил, Ножаев Данил, кхыбараш а.

К. ВАЛЕНТИНОВ.

Дадаева боламах

Ди тІехьа сихлуш латт тха совхозе хьажкІаш чуэцара балхаш. Механизатораши болхлойи 1720 гектара тІара хьажкІаш цІенъяь чуйица баьннаб. Паччахьалкхенна хьажкІаш дІаялара задани 50 процент кхоачашъяьй совхозо.

Са безам ба тхоай комбайнерий балхах лаьца дувца. Укх шера цІаккха ца хиннача тайцара хьажкІаш чуэцаш доккха дакъа лоац комбайнаша. Духьала тха цхьан совхозе хьажкІаш чуэцаш я 18 ККХ-3 яха комбайн.

Оаха, комбайнераша, чІоагІа гІаддаха тІаийцар. «Самашкинский» совхоза комбайнера Абдул-Іазе Дадаева цхьан дийнахьа 14 гектара тІара хьажкІаш чуйицай, аьнна хинна хоам.

Башха дика машин я ККХ-3 яха комбайн! Цунах бокъонца пайда эца тарделча цо тамашийна хІама дергдар. ХІана дувц аз из? Каст-каста делхача догІаша Іалаьмате чІоагІа новкъарле ю тхона техниках бизза пайда эцара.

Дадаев Абдул-Іазе миссел хьажкІаш чуэца тха вІаштІехь ца доале а, бакъда хьинаре къахьегаш духха комбайнераш-м ба тха совхозе. Царех ба са новкъостий Котиев Мовли, Алероев Ризван. Цар хІаране дийнахьа 8—9 гектара тІара хьажкІаш чуэц. Тха хьалашка диллача из кІезига дац.

Лоацца сай балхах дувца безам ба са. Дукха ха я аз комбайнералла болх бу. ХІаьта а хьажкІаш чуэца волавеннача хьалхарча деношка дукха халонаш нийслора, дуккха хьажкІаш чуэца вІаштІехьдалацар. Сайна могар дора аз комбайн цхьанна а сахьата сеца латтаргйоацаш, цунга лерттІа хьожар.

ХІанз са комбайно дийнахьа 8—9 гектар хьажкІаш чуэц. Ха дика латтача хана са тасса, белгалонаш яьлча денз сайрийна 10—11 сахьат даллалца болх бу са агрегато.

Тоъал ха я тха комбайнераш III-ча отделенера хьажкІаш хьаяьха а баьнна II-ча отделене болх беш бола.

Оаха, механизатораша тхоай болх вІаштІехьбаккхарга хьежжа мара совхоза торо хургьяц дика хьийкъа хьажкІаш ханнахьа чуйица яха, уж паччахьалкхенна дІаяла. Из деррига а дика кхетаду оаха.

Парте XXII съезда дикача къахьегама совгІаташца накъа дахар духьа шоай хьинар кхы а айдаь болх бу комбайнераша, трактористаша, берригача къахьегамхоша.

Хь. ГЕТАГАЖЕВ,
МагІалбика района «Ингушский» совхоза комбайнер.

Цхьаккха сахьат ца доадеш

Укх шера хьажкІаш чуэцаш Іалаьмате дукха халонаш нийслу Наьсарен районерча механизатораша. Чуэца езаш дукха хьажкІаш я, уж а вай республике эггара тІехьагІа кхаьчай, хІара денна хІана делхац аьнна догІаш делх.

Цудухьа хІанз эггара лоархІамегІа долчарех цаІда техниках махулла духхагІа пайда эцилга, хІара дика мел денача денна дуккха нах хьажкІашка ара а боахаш уж балхаш ди тІехьа сихдар.

Цудухьа шоай болх кхетамца вІаштІехьбаккха гІерт тха механизатораш. Тхо чІоагІа гІаддахар Ачхой-Мартана района «Самашкинский совхоза комбайнера Дадаева Абдул-Іазе баькхха къахьегама толам бейзача.

охо

КПСС XXII-ча съезда сийна йоаржаьча социалистически яхье а яьнна, боккха толам баькхаб Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза хьалхле лелаеш йолча доярка Ильясова Кхокхас. Съезда сийна ше тІаийца декхараш тІехкхоачашдаьд цо. Ше лелабеча хІара Іаттагара яьккхай 2000 килограмм шура.

СУРТА ТІА: доярка Ильясова Кхокха.

И. ПЛИЕВА сурт.

Оаха, механизатораша тхоай болх вІаштІехьбаккхарга хьежжа мара совхоза торо хургьяц дика хьийкъа хьажкІаш ханнахьа чуйица яха, уж паччахьалкхенна дІаяла. Из деррига а дика кхетаду оаха.

Парте XXII съезда дикача къахьегама совгІаташца накъа дахар духьа шоай хьинар кхы а айдаь болх бу комбайнераша, трактористаша, берригача къахьегамхоша.

Хь. ГЕТАГАЖЕВ,
МагІалбика района «Ингушский» совхоза комбайнер.

Айдергда балха хьинар

Балха дика ка яьннай «Самашкинский» совхоза комбайнера Дадаев Абдул-Іазе. Дийнахьа цун комбайно 14 гектар хьажкІаш чуйицай.

Дадаева болам хьал а лаьца тха совхозерча механизатораша лаьрхІадар комбайнах махулла духхагІа пайда эца. Хьажкіаш чуэца волавеннача денз аз сай комбайнаца 63 гектара тІара хьажкІаш чуйицай. ХІанз аз дийнахьа 6—7 гектара тІара хьажкІаш хьайоах. ХІара гектара тІара йоал 50 центнер хьажкІий.

Укх юхедисача деношка аз сай трактористаца Тумкаев Имранаца лерхІ дийнахьа 8—9 гектарага кхачалца хьажкІаш хьаяха.

Парте XXII съезд хьаеллача денга ерига хьажкІаш чуйица яха дош деннад совхоза механизатораша.

Л. ЖОЛТАХАНОВ,
Урус-Мартана района Мичурина цІерахча совхоза комбайнер.

Латвийски реактор болх беш я

РИГА, 9 октябрь. Шу хьалха Саласпилс яхача латвийски станцена юхье Прибалтиие эггара хьалхарча атомни реактора лард еллар. Тахан Іилма керда центр болх бе йолаялийтай. Мехка тайп-тайпарча кховзткъе итт гаргга йолча предприяте кийчъяьй цунна эша оборудовании аппаратурен.

Іилман техникан эгтара кердагІча говзалца хьаяь я реактор. Цун ерига процессаш механизированнии автоматизированнии я. Автоматикои контрольни аппаратуран Іалашъю помещене волча сага кхерамзле.

Кхаь республика — Латве, Литва, Эстоне,—Іилмахой йиш хургья хІанз ядерни физика хьакъехьа Іилматохкамаш де.

Реактор торжественно хьеллаш цига хилар Латвийски ССР-а Лаккхьарча Совета Президиума Председатель Я. Э. Калнберзин, Латве КП ЦК-а хьалхара секретарь А. Я. Пельше, Министрий Совета Председатель Я. В. Пейве, республика кхыбола кулгалхой.

Советски Союзе гІолла

УКХАЗА ХЬАЕЛЛАРГЬЯ КПСС XXII-гІа СЪЕЗД

Москве хьалъяьй Іалаьмате хоза керда здани. Из яьй аьшкабетонах, кизгах, алюминех, мраморах. Из да 6000 зритель чувода Доккха Кремлера театр.

Укхаза 17 октябре хьаелларгья Советски Союза Коммунистически парте XXII-гІа съезд.

— Кремлерча Доккхача театра здани чоалхане йола инженерни сооружении я, — яхаш дувц архитекторий авторски группа кулгалхочо М. В. Посохина. — ХІара 12 минут массаза йоал хІама ца эшшаш цун ерригача помещенешка цІендаь озонированни фо чудохийт кондиционерий новкъосталца.

Кремлерча Доккхача театра кердача здане я 2500 саг тІаэца кхоачам бола зал, паргІата фойе, кулуараш, дипломатически корпуса йола помещеней. Цун ерига а бархІ бІаь совгІа помещени я.

Съездаш, конференцеш, конгрессаш, совещанеш хиларал совгІа, Кремлерча кердача дворецe, уттаергья оперни, балетни, спектаклеш, концерташ, кинофильмаш хьувкхаргда. Дикача дешаца хьоабергба зрителаша кердача здане проекта автораш М. Посохин, А. Мидоянц, Е. Стамо, П. Штеллер, Н. Щепетильников, инженераш Г. Львов, С. Школьников, А. Кондратьев, Т. Мелик-Аракелян, «Мосстрой-4», «Стальмонтаж» яхача трестий Московски городской совнархоза, дуккхача кхычар коллективаш.

Б. АРБАТОВ,
(10 октябре арадаьннача «Советская Россия» яхача газета тІара).

ВОРХІ КИЛОМЕТР КІОАРГА СКВАЖИНА

ГУРЬЕВ, 9. Шерагара шу массаза доал Казахстана лаьтто камаьршагІа гучайоах шийна чухь йоалла ганз. Геологически геофизически тохкамаш деш тІехьара гучадаьннараша хьахьокх, Мангышлак яхача ах гІейре тІа мехкдаьттеи гази йоалла йоккхий моттигаш гучаяха йизза перспективаш хилар.

Съезда хьалхарча деношка Аралсорски мехкдаьтта лохача экспедице коллективо буруа тохача установкана монтаж яь йисте а ялкхай, ворхІ километр кІоарга йола скважина якха а йолаяьй.

БІАЬ ЭЗАР ТОНН БОАМБИ

ФРУНЗЕ, 9 октябрь. Къулбехьен Киргизе боамби лелабераша тахан дика къахьегама котало яькхай — заготовительни пунктташка дІабеннаб бІаь эзар тонн боамби-бедал. Иштта лакха темпаш хиннай укхаза эггара хьалха. Къаьстта дика толамаш даьхад Узгенски района колхозашеи совхозашеи. Цар ханал хьалха кхоачашъяьй шера план, хІанз йланал совгІа боамби дІалуш а я.

Парте съезда баха мабоагІара накъа баха яхь а лоаттаеш, Къулбехьен Киргизе боамби лелабераша декхар тІаийцад укх шера 154 эзар тоннал кІезигаІа доацаш «кІай дошув» дала.

ЦІАККХА ЦА ДАЬХХАЧА ТАЙПАРА ДУКХА ЧКЪАЬРИЙ ДАХАР

ВЛАДИВОСТОК, 2 октябрь. ЧІоаггІа гІадбугаш кхаъ хезар Дальни Востокерча чкъаьрий лувцарашта. Александр Стопченкос хьалхле лелаеча «Отлив» яхача сейнера экипажа, цу тайпарча кемаша цІаккха ца даьхача тайпара, дукха чкъаьрий даьхад. 8,5 бетта 20700 центнер чкъаьрий даьхад цо.

Кемана шера йоагІача заданел 12 эзар центнер дукхагІа я из.

Республика кагирхой—КПСС XXII съезда накъа болхаш

Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаши кагирхойи, беррига советски кагийнах а санна. безаме, шоай хьамсарча парте доккхал деш тIа а ийца, Iомаеш ба КПСС Программа проект.

Парте Программа кхоачашъеча юкъе хьинаре дакъа лоацилга — из да Нохч-ГIалгIай областной комсомольски организаце дIахо бергболча берригача балха керттера декхар, цун лард. Таххане а коммунистически хьисапе болх бе а баха а гIерташ ба республикера кагий нахи мехкарийи, из хьахьокх цар гIулакхашеи уйлашеи.

Ерригача областной комсомольски организаце хьал а лаьца, шерра доаржадаьд къахьегама совгIаташца съезда накъа баха, аьнна, москвичаша дIадоладаь гIулакх.

Республика комсомольцашеи кагирхошеи ханал хьалха, съезд хьаелла ди тIакхачалехьа кхоачашдергда гIишлойи кхыйолеи материалаш, электроэнерги кхое, аьнна, тIаийца шера дола социалистически декхараш, болх бе йолайолийтаргья 800 керда автоматическии поточнии лини. Съезда фонда чу йоккха ганз юлларгья къонача рационализаторашеи изобретателашеи.

Чакхбоалаш латт комсомольски гектарех хIара гектара тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш яха, аьнна, тIаийца социалистически декхараш парте съезд хьаелла ди тIакхачалехьа кхоачашде гIерташ, хьажкIаш дукхагIа яхар духьа къонача хьажкIаш лелаераша лоаттабу къовсам.

Шера йола заданеш ханал хьалха, парте съездо болх болабергбола ди тIакхачалехьа, кхоачашъяр духьа хIанз къовсам лоаттабеш 400 комсомольско-кагирхой болхлой коллектив я.

Къаьстта шоашкара съезда къахьегама совгIаташ кийчдеш 13 эзар гаргга къона болхло ва.

Республикера 2065 комсомолец-болхло шера йола шоай планаш хIанзале кхоачашъяь а ваьнна, 1962—1963 шерий чотах къахьегаш ва.

ХIара кагирхочо тIаийца шера дола декхараш съезд хьаелла ди тIакхачалехьа кхоачашдергда Старопромысловски, Гудермеса, Ачхой-Мартана, кхыча районий комсомольцашеи кагирхошеи. Цу районашка хIанзале а хIаране съезда сийна тIаийца ше-ший декхар кхоачашдаь 2 эзар гаргга зIамига саги йоIи а коллективни декхараш кхоачашдаь кагирхой итт коллектив а я.

Сельмурзаев Шерипа кулгалдеча Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхоза оалхазараш кхоабача комсомольско-кагирхой фермо хIанзале а 120 фуъ гулдаьд хIара яхкача котамгара, планах гулде дезаш хиннараш 110 фуъ мара доацача.

Ферма коллективо дош деннад съезд хьаелла ди тIакхачалехьа хIара яхкача котамгара 140 фуъи укх бIаррчача шера 160 фуъи гулде, аьнна.

ХIара Iаттагара шера шура яккхара план кхоачашъяьй Ведана района Ленина цIерахча колхозерча къонача доярка Судиева Зарвана.

Парте съездо ший болх дIаболабалехьа шера дола декхараш цу тайппара кхоачашдергда дояркаша: Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхозерча Апаева Либахана, Надтеречни района «Надтеречный» яхача совхозерча Солтаева Зинас, Сунженски района «XIX партсъезд» яхача колхозерча Плиева Екатеринас, дуккхача кхычар.

Кагирхошта юкъе шерра довзаш да хьалха латтача къонача болхлой — Центральни ремонтно-механически завода слесара Неговора, «Красный молот» яхача завода фрезировщика Исаева, Грознерча станце локомотивни депорча промывальщика Истамулова, Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза телятница Амриева, дуккхача кхычар гIулакхаши цIераши.

Парте Программа проекта тIа тIехдика белгалдаьд социализмагара коммунизмага довлача ханара Ерригсоюзни Ленински коммунистически кагирхой союза лоархIами моттиги, тIакхувш йолча тIехьенна коммунистически кхетам балара декхараш. Духхьал кагирхошта дIакара лургьа коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама эстафета.

Кагийча нахеи мехкарашеи шоай творчески хьинар хьахьокха йиш йола керда наькъаш шерра хьаделл парте Программо.

Комсомольцашеи кагирхошеи кхоьаь 15 эзар тонн совгIа мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи, 9 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 405 эзар сом (керда ахча) мах бола гIишлойи кхыйолеи материалаш.

Юрташкарча кагирхоша хIанзале а кхоачашдаьд гIожеи мошеи доакъараш, фуаш кийчдара дола шоай шера декхараш.

Юрташкарча кагирхошеи мехкарашеи хьалкхедаьд ах миллион совгIа коа тIара оалхазараш, 22 эзар совгIа хьакха, 5200 Iасилг.

Парте Программа тIа белгалъяь къахьегама инициативеи творчествои дегIайоалаяра, къахьегамеи къахьегамга гIолла кагирхой хьалкхебареи хьакъехьа Ленина бенна хьехам дIахо дегIабоалабара йола Iалаьмате йоккхий торонаш.

Ер да инициативеи самодеятельностьи дегIайоагIаш хилар хьахьокхаш дола гIулакх. Ши шу хьалхагIа ВЛКСМ райкомашкеи горкомашкеи массехк группеи комиссии мара яцар областной комсомольски организацце общественни наькъашца болх беш.

ХIанз республике вIашагIъехка а болх беш а я производства гIулакхаш деш йола 19 общественни штаб, районни хьажкIаш лелаю 16 штаб, ВЛКСМ райкоме 8 общественни молний, кагирхой общественно-конструкторски 10 бюро, къонача специалистий 26 совет. Общественни наькъашца цар болх дIакхухьаш ва 45 эзар совгIа ВЛКСМ член.

Кхетам балара гIулакха а лоархIам кхы а дукхагIа лакхлу комсомола шерра коммунизм хьалъеча хана. Республикера 20.000 совгIа зIамига саги йоIи партийнии комсомольскии дешар Iомадеча лекторешка дешаш ба.

Программа проект йовзийташ а Iомаеш а дукха болх баьб, кхы дIахо беш а ба Грозненски, Гудермеса, Ленински, кхыча районни комсомольски организацешка.

Хозеи дикеи вIаштIехьа а яькхха чакхъяькхар исторически документ дIадовзийташ йола «XXII-ча съезда дика накъа гIо» яха агитпоезд.

ХьажкIаш лелаерий, свеклаш лелаерий, хьайбаш леладерий толашагIа йола опыт йоаржаяр духьа 1961 шера хьа а йийла болх беш я 5 школа: Грозненски, Каргалински, Сунженски районашка цхьацци Урус-Мартана районе шиъи.

Кагирхой общеобразовательнии, техническии, культурнии боарам лакхбар духьа ВЛКСМ ЦК-ас хьакхайкаяьча Ерригсоюзни походе дакъа а лоацаш. тоъал доккхий хIамаш карагIдаьннад областной организацена, хIаьта республикера хIара шоллагIа вола комсомолец лакхехьареи юкъереи образовани йолаш а ва. Областной комсомольски организацена хьалхашка декхар латт — ворхI шера дийша бола беррига кагий нахи мехкарийи дешара юкъеозилга.

Республике традици а хинна дIадоладеннад цхьана художественни смотраш елга, массовикаш-затейникаш кийчъелга, общественни говзалаш Iомаю школаш вIашагIъехкилга. ХIаьта а республике хIанз тоъаш яц художественни кулгалхой, культурно-массови болх вIаштIехьбоахарий кадраш.

Ховш да, хьалхагIа алхха паччахьалкхен органаша мара кхоачашдеш ца хинна декхараш укх тIехьарча хана тIехь-тIехьа дукхагIа комсомола тIадехкаш хилар.

Цу гIулакха цхьадола толамаш даьха дале а, областной комсомольски организаце хIанз а Iомабац кагирхой республика боахами культуреи дегIайоалаеча майрра дакъа лоацаргдолаш.

Республике массанахьа а дIаяьржаяц комсомольски контрольни посташ, «легки кавалере» рейдови бригадаш, дуккхача лоархIамерча гIишлошка комсомольски штабаш вIашагIъехкаяц. Къаьстта эсала лелабу из болх юрта районашка.

Цудухьа ерригача районни комсомольски организацей декхар да боахами культуреи дегIайоалаяра балха юкъе общественни наькъаца дакъа лацара керд-керда формаш лехар а тоаяр а.

Шин шера чухь ВЛКСМ членалла вахав 8 эзар гаргга зIамига саги йоIи, хIанз областной комсомольски организацеца 40 эзар совгIа саг ва, царех 1128 йоI нохчашхеи гIалгIашхеи а йолаш.

ВЛКСМ хIара организацех денали хьинари дола коллектив яра, парте Программа кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме бокъонца йола областной партийни организаце гIонча цох яра мел эшар долаш да.

В. ПАНЮКОВ,
ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретарь.

*

Горьковски область. Ерригсоюзни ударни комсомольски стройке — Ново-Горьковске мехкдаьтта чакхдоахача заводе шоаш кхо ца беш къахьегаш эзар гаргга комсомолец ва.

Екатерина Беззубко дуккханех цаI я. Балха говзал а йоацаш ера из гIишлош еча балха. Ше новкъостала балхаш деш йолча хана сварщикий курсаш йистеьхар цо. ХIанз Е. Беззубко йоккха говзал йола - сварщик а ударни комсомольски стройке дикагIа йола болхло а я.

Сурта тIа: сварщик Екатерина Беззубко.

В. Меньшикова сурт.

ТАСС фотохроника.

*

Болх цIенхаштта тоабе беза

1960-ча шера Старопромысловски района Бутенко яхача станцена юхха хьалъе йолаенай электроизмерительни приборий йоккха завод. Шу даьнначул тIехьагIа из завод хьалъелга мишта лел а хьежа, из болх во лелилга белгалдаьккхар Нохч-ГIалгIай совнархозо. Соахка завод хьалъяра план 31,6 процент мара кхоачашъяьц.

Завод хьалъяра балхаш тоаденнад ала йиш йолаш дац укх шера а. Къахьегама дисциплина во хиларах, бетон, цемент, аьшкабетона изделеш ший ханнахьа хьа тIа ца кхахьарах, цхьацца-болча прорабий гIалаташ бахьан долаш гIишлош хьалъелга тIехьадувл.

Завод хьалъярга бархI бетта дIадахийта лийрхIа ахча 480 эзар сом дар, цхьабакъда, 176 эзар сомах мара балхаш хьадаьдац, вешта аьлча 37 процент. Из завод хьалъяра эша гIишлоний материалаш эггара хьалхарча аргIанца хьа а йойла тIа а кхухьийла, аьнна, совнархозо баь соцам бокъонца кхоачашбаьбац. Балхаш мела лелара керттера бахьан из да.

ХIанз а кхоачам хиллал аьшкабетона изделеш тIакхахьац цу лоархIамерча стройкана.

Эшшаш йола материалаш ца хилар бахьан долаш говзал йола гIишлошъераш пайдана доацача балхаш тIа уттабеш моттигаш хьашт мелд а дукха я. Къахьегама овсарле хIанз а геттара лоха я стройке, йолаш йолча техниках бизза пайда эцац. Лоадам боацаш дола сакхаташ бахьан долаш транспортер а башенни кран а болх ца беш латташ моттигаш нийслу. Царна эшаш йола оатхалаш стройке йоацаш хул.

Селла эсала лелача цу балхашта боаггIача тайпара оарцагIа боалаш бац е совнархозера бараш а е из завод хьалъеш йолча СМУ-2 бараш а. ДогIо йоша а еш, малхо йокъа а еш латт моццагIе а цига хьатIаена дуккхача маьхера оборудовани. Цхьаццайола деталаш хIанзалехь а талхай, юхейисаьраш а талха гаьна яц.

Гойтара агитаци цига лелаю ала йиш йолаш хIама бIаргагурггдац завод хьалъеча гIолла чакхваьннача сага, довзаргдац, малагIа декхараш да гIишлошъерашта хьалхашка латтараш, ховргдац, парте XXII съезда цар малагIа совгIаташ кийчду. СМУ-2 парторганизаце секретарь нов. Волобуев наггахьа мара цига хуле а тамаш я, хIана аьлча, каст-каста из цига хуларе цунна бIарга ца гуш диса йиш яцар уж кхоачамбоацараш.

Завод хьалъечара гIулакхаш шоаш мадарра дайзача гучадоал, совнархоза кулгалхоша шоаш дергда аьннар кхоачаш ца делга. Завод хьалъяра бехтокхаме волча Павловна шийна а хаьдда ховш дац цига эшар фуд, цхьабакъда, эшараш чот йоацаш дукха да.

Белггала да цаI — эшшача боарамах а дика а гIишлоний материалаш ца лоаттайойя, къахьегама дисциплина тоа ца йойя, агитационно-кхетама болх наха юкъе шерра боаржа ца бойя, болхлой цаIаш дIаухилген кхыбараш хьанйбелгеи соца ца дойя СМУ-2 кхоачашдулургдац ханнахьа электроизмерительни приборий завод хьалъелга.

О. КОДЗОЕВ,
тха корреспондент.

ТIадоагIача шера чотах

КПСС XXII-ча съезда сийна социалистически яхье а яьнна Грознерча крекинг-завода № 4 йолча цеха коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй семилетка кхоалагIча шера план. Укх шера плани парте XXII-ча съезда сийна тIаийца декхараши ханал хьалха кхоачашдарах цеха коллектив Облсовпрофа «Къахьегама сийлен» книжка тIа а яькхай, хIаьта Совнархоза Сийлен грамота а еннай.

Уж толамаш доахаш къаьстта дика къахьегаш хиннаб слесараш А. Аириянц, А. Атсютенко. П. Чернов, газосварщик С. Евсеев, токарь П. Тимонин.

ХIанз семилетка диълагIча шера чотах къахьегаш я из коллектив.

А. МАГОМАДОВ.

15-ча октябре кхачалехьа

Дукха ха я аз Грознерча Центральни ремонтно-механически заводе болх бу. Цу хана денз дукха халонаш духьал нийсъеннай соиз. Цхьабакъда, царех кхера ца луш, бIы ца къожабеш хьавенав со. Сайна ца ховр дIахоатташ а сайна могаш дола новкъостал коллектива деш а хьавоагIа со. ХIанз заводерча № 3 йолча цеха кулгал ду аз. Ерригa коллектив барт-цхьоагIо йолаш хиларах вIаштIехьдаьннад семилетка кхоалагIча шера план 15-ча сентябре кхачалехьа кхоачашъе.

Оборудованена ремонт еча цеха бригадо КПСС XXII-ча съезда сийна производственни план 15-ча октябре кхачалехьа кхоачашъе лаьрхIад. Производственни план кхоачашъяра чIоагIа новкъостал ду рационализаторски предложенеша. Цу гIулакхо балха процессаш аттачайоах, продукци кхоейт, норма тIехкхоачашъейт. Иштта «У8-4» яхача насоса крицкопфа пIелгашта цилиндрически запрессовка яра енна предложени балха юкъейоалаяр бахьан долаш 100 сом ахча кходе вIаштIехьдаьннад. Ужжамо предложенеш кхы дуккха а тийннай болхлоша.

Производстве балха боллашехьа кхетам лакхбара сайрийнарча школашка, техникумашка, институташка заочно дешаш ба тха коллектива членаш.

ХIанз съезда сийна тIаийца декхараш кхоачашдара беррига из тIабахийтаб оаха.

У. УЗОНОВ,
ЦРМЗ № 3 йолча цеха начальник, коммунистически къахьегама ударник.

Машиннаькъахой вахте эттаб

Парте XXII съезда сийна къахьегама вахте а этта, къахьегама овсарле лакхъе, тIехьабусараш хьалха латтарашта тIехьакхебе, арахеца еррига продукци тIехдика хилийта дош деннад Грозне станце локомотивни депорча машинисташа, токараша, ремонтникаша.

ХIанзале а планал совнагIа 2,5 миллион тонн халкъа боахама мухьаш дIадихьад дукха мухь кхухьача поездий машинисташа. Балхаш дика дарца къаьстта белгалбаьннаб И. Дуленко, В. Ткаченко, Н. Мишин, иштта кхыбараш. вIаши новкъосталаш а деш, барт а болаш баьча балхах торо хиннай 750 тонн доагор а 48600 сом паччахьалкхен ахча а кходе.

Шоай доттагIел, машинистел тIехьабусаш бац механически цехера токараш а. Смена заданеш 170 процент кхоачашъеш хьабоагIа коммунистически къахьегама ударникаш бола токараш А. Карасеви Г. Шакцуеви. Планал совгIа эзараш тайп-тайпара деталаш яьй цар.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

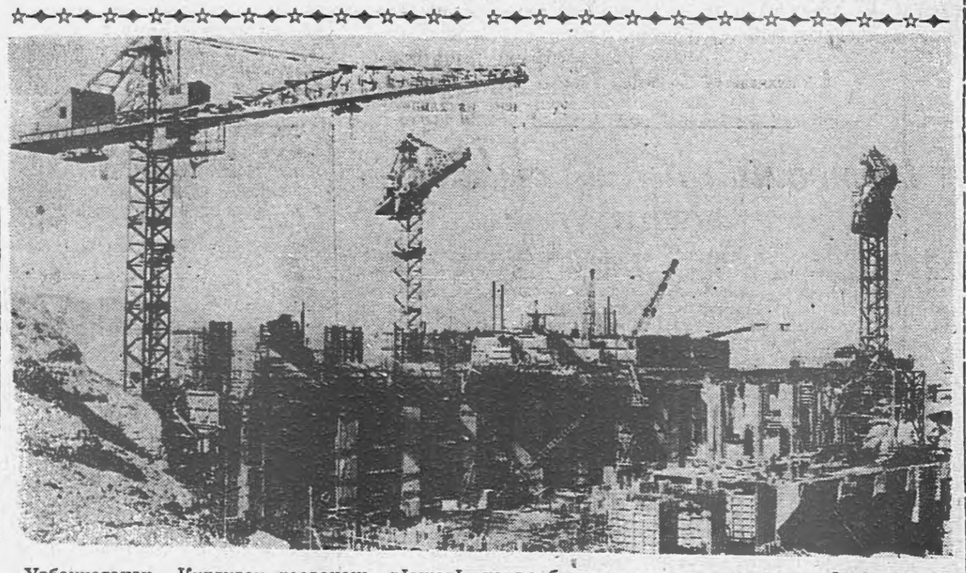

Узбекистанеи Киргизеи доазонаш вIашагIкхеттача хьалъяь йоалаш латт Учкургански ГЭС.

Учкургански ГЭС-а кхо километр гаргга йIаьха техача сунто 4,5 миллион кубометр хий чудолаш Iам хулийт. Цо йиш хулийтаргья эрий даьдача 30—40 эзар гектар долча лаьтта хий дилла.

КПСС XXII-ча съезда баха боаггIача тайпара накъа бахар духьа яхь а лаьца, гIишлонхоша дош деннад планах цаI мара йолаялийта ца езача станце ши агрегат болх бе йолаялийта а юхьанцара ток Сийлахь-боккхача октября 44 шу дуза ди тIакхачалехьа дIахеца а, аьнна.

Сурта тIа: хьалъеш латта Учкургански ГЭС.

П. Мейнерта сурт.

ТАСС фотохроника.

Боккха пайда ба металлолом гулъяр

Вай республикерча массайолча предприятеша аьшка карташ йоха а еш металлолома лаьрхIа дIател, хIаьта йохаяьчарна когаметта дахчах карташ ю. Масала, Октябрьски района 56 участкера электромеханически мастерске директора Н. Курьянова, мастерскена гонахьара аьшка карт хьа а яькхха ардакхех яьй карт. ХIаьта хьаяькхха итташ тоннаш металлолом паччахьалкхенна дIаЧуеннай.

Цхьабакъда, 56 участкерчу корпусашка бахача наьха бешамашта гонахьа аьшка турбаехи аьшка саьргехи яь карташ хIанз а дукха я. Масала, шоай цIен гонахьарча карта дIаегIай дуккха турбаш Алексеевская яхача улицах, номер 109 вахача Мамилов ИбрахIима. Цу тайпара моттигаш дуккха а нийслу Октябрьски районе, хIаьта райисполкомо цу тайпара нах бехктокхаме озаргболаш цхьа соцам бича бакъахьа а хургбар.

И. ЛЮЛЯКИН,
милице старшина.

Кхалсага хьакъехьара дын-ислама хьехами коммунистически хьехами

Даьлах тешаш волча бусалба саго деза лоархI къорIа тIеи жайнаш тIеи мел яздаь хIама «Кхалсагал везагIа лоархI маIа саг, хIана аьлча кхалнаха ца енна совле дала маIача наха еннадаь а маIача наха шоай рузкъа кхалнахага дIаухийтандаь а» — йоах къорIа тIа.

Кхалсаг маIа саг бахьан долаш цун духьа яха кхеллай. Из маIача сага маьха а яц, хьаькъала эсалагIа а цудухьа массаза а цун мукъах хила езаш а я, йоах бусалба ды лелабераша.

КъорIа тIа ворхIнахьа дувц. дала маIа саг хьакхоллача хана цунна бага фо а аьнна са чудоссадаьд, яхаш.

Кхалсага са чудоссадарах хIама аьннадац къорIа тIа. Цудухьа бусалба ды шек баьнна хиннаб, кхалсага чу са а доаллий-хьогI, е цох саг лархIа а йиш йолий-хьогI, яхаш. Дыно эсала а, бераш деи лаьво санна мара, даьна, вешийна гIулакхаш деи мара кхыча хIаманна пайдана йоацаш а лаьрхIай кхалсаг.

Дына хьехамо кхалсагах доалла наьна сий а доаду. Даьлах тешаш волча къорIа тIеи жайнаш тIеи мел яздаь хIама «Кхалсагал везагIа лоархI маIа саг, хIана аьлча кхалнаха ца енна совле дала маIача наха еннадаь а маIача наха шоай рузкъа кхалнахага дIаухийтандаь а» — йоах къорIа тIа.

Кхалсаг маIа саг бахьан долаш цун духьа яха кхеллай. Из маIача сага маьха а яц, хьаькъала эсалагIа а цудухьа массаза а цун мукъах хила езаш а я, йоах бусалба ды лелабераша.

КъорIа тIа ворхIнахьа дувц. дала маIа саг хьакхоллача хана цунна бага фо а аьнна са чудоссадаьд, яхаш.

Кхалсага са чудоссадарах хIама аьннадац къорIа тIа. Цудухьа бусалба ды шек баьнна хиннаб, кхалсага чу са а доаллий-хьогI, е цох саг лархIа а йиш йолий-хьогI, яхаш. Дыно эсала а, бераш деи лаьво санна мара, даьна, вешийна гIулакхаш деи мара кхыча хIаманна пайдана йоацаш а лаьрхIай кхалсаг.

Низ болчо низ боацар тоIавь воаллавара ларда тIа хьахиннача, къаьнарча эксплуататорски обществе дерригача кхыча дынаша санна, кхалсаг лай хьала тIа лоаттае гIийртад, хIанз а гIерт дын-ислам. Массаза а социальни Iазап лоаттадар дезаш хиннад дын-ислам. Цудухьа дезала юкъе а вахар чу а кхалсагах лай яра тIаберзабаь ба цун хьехам.

КъорIа тIа йоах: «Нагахьа санна моллагIча шоай цхьан саго харцахьара хIама дойя, из бакъдеш шоаех виъ теш оттаве; хIаьта нагахьа санна цар из бакъдойя, байна дIабовллалца шоай цIагIа чубоахкабе истий». Дын-исламо харцахьара гIулакх лоархI маро аьнна моллагIа хIама сесаго ца дича. Цу хьехамах деце хила йиш йолаш дац Первомайски районерча Хьуле ваха мурдо Оздоев Махьмада ше шоллагIа йоалаяьча сесага 40-зза шод тохар.

КъорIа тIа йоах: «даьлах тешараш, шун исташта, шун берашта юкъе шун моастагIий ба, цудухьа лоралелаш царех». Цу тайппара даьлах тешаш барий шоай дезалех бола тешам боабе гIерт къорIа.

Бусалба нахах йолча кхалсага дын-исламо мукъа лац йийла юхь а йолаш наха юкъе лела. КъорIа яхачох ший мара, воIа, даьна хьалхишка мара юхь хьаелла йиш яц кхалсага.

Цхьабакъда, вай республике, интеллигенцех болаш а, дукха кхалнах ба хIанз а дын-ислама хьехамах юхедиса гIулакхаш леладеш. Дукха хана денз бусалба дынои цун хьехамаш чакхдоахарашеи хьийгача кхьх цхьадола хIамаш хиннад. Кхалсаг даим цхьан тайпарча, халача балха а йоаллаеш, из боадон чу а общественни вахарах хоадаяь а лелаеш, ше маIача сагал эсалагIа хиларах тешаяьй дыно кхалсаг, дына оамалаш йоссаяьй цун дег чу.

Цунца мара кхетаде йиш йолаш дац патриархально-общинни строях юхедиса гIулакхаш леладеш, дына хьехама тIехьа латташ бола кхалнах хIанз а нохчашхеи гIалгIашхеи болча кхалнаха юкъе болаш хилар.

Масала, дыно тувлаяьча, Наьсарен-Вокзале яхача Арапханова Марема дов хьувш каьхат дахьийтад ды дIакхессача ший гаргарча сагага.

Ший массадолча гIулакхашца бусалба ды баьржа долча хIанзарча капиталистически мехкашка социальнии дыни Iазапа кIал латт кхалнах. ЦIенъюкъера дIахо дац цун вахар. Дын-ислама беча хьехамах дика сесаг а дика нана а лоархI общественнии политическии вахара юкъе дакъа лацар ца дезаш, ший коа тIарчул дIахо кхы гIулакх доацаш, дезала юкъе шийх лай лоархIаш йолча кхалсагах. Иштта хьехам ба дын-ислама массаза а кхалсага бер.

Цу хьехамо могадеш а леладеш а да хьайбеи кхыйола хIамеи санна кхалсаг йохкар-эцар.

Ужжамо гIулакхаш нийслу вай республике а.

Масала, Урус-Мартана районна «Горец» яхача совхоза пхелагIча отделене вахаш волча Макаев Санд-Хьасана ший йоIах 932 сом урдув даькхад.

Дын-ислама хьехамах мехкарий удабе мегаш да. Наьсарен-Вокзалерча юкъерча школа хьехархо йола Аушева Тамара низагIа йода а яь цунах ший сесаг е веннача, цу школе хьехархо хиннача Гагиева даь бIеха гIулакх дын-ислама хьехамах вIалла харцахьа доагIаш дац.

Дын-ислама хьехам теларий гIулакх дац мари сесаги мичча бесса вIашагIкхете а цар дIахора вахар мичча бесса нийслойя а — маро яхар деш сесаг хилча кхоачам хулийт цар. Бераш а сесаг а долаш волча воккхача сагага маьре яхача, кхенза йолча йиIигах вIалла шек а боацаш мах бу цар. НизагIа йоалаяьча кхалсагацара вахар а цар могадеш да.

МоллагIа тайпа кхалнаьха бокъонаш тоIаеш дола гIулакхаш вай коммунистически хьехамо акха лоархIаш да, адамий историе чухь эггара хьалха саго сага еш йола эксплуатаци дIаяькхача, толамца социализм оттаяьча, дерригача адамий сийрда кхоане — коммунизм хьалъеш боахкача вай советски нахаца тарлуш дац.

Вай хьехамо — коммунистически хьехамо юхьхьанца денз эггара лирагIа бола къовсам лоаттабу дын хьехама духьал. Вай хадданза къовсам лоаттабу кхалсага сий доадеш, Советски Социалистически Республикай Союзе Конституце маIача сага нийсса шийна еннача бокъонех пайда эца кхалсага новкъарле еш болча дын-ислама хьехамца.

Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха, вай йоккхача Даьхен берригача кхалнаха а санна, маIача наха нийсса дакъа лоац паччахьалкхен, общественни, культурни вахара юкъе. Цхьаккха боахама а культура а дакъа дац вай республике къахьегаш кхалнах боацаш.

Хьалха каьхат-мотт ца ховш, баьде, тIехьабиса хинна нохчашхеи гIалгIашхеи болча кхалнаха, кхыча къамех болча кхалнаха нийсса коммунистически сакхетама гIулакхаш хьахьокх коммунизм хьалъяра гIулакха парте белгалдаь сийлахь-доккхий декхараш толаме кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме.

Вай республика доазонел гаьнна арахьа йовзаш я юрта боахамерча къахьегамхой хьажкIаш лелаеча Музыкаева Маликай, Кусиева Зайдата, Эльтиева Хаврай, Касумова Хьавай, свекла лелаеча Анзорова Сацитай, Барзукаева ІайнаІий, дояркай Мальсагова Лемкай, Наурбекова Тумишай, Барахоева Лемкай, дуккхача кхычар а сий дола цIераш.

БIаьш вайнаьха кхалнах ба къахьегамхой депутатий Советашка хержа. Царех дуккха бараш хьалхле лелаеча балхаш тIа ба тайп-тайпарча учрежденешкеи общественни организацешкеи. Республикерча наха чIоагIа сий деш я Нохч-ГIалгIай писателий союза отделене председатель йола поэтесса Ибраева Раиса, комсомола обкома секретарь Даурбекова Дина, колхоза председатель Докуева Курбика, парте обкома лектор Ахматханова Тамара, парте райкомий секретараш Эсембаева Тамареи Дакиева Жанетти, юрта Совета председатель Музаева, дуккха кхыбараш.

Коммунистически партеи Советски правительствеи хадданза йоакхо ю ноанойи берийи. Дукха льготаш еннай бераш долча ноаношта.

Лоалах мукъаяьнна, наха нийсса бокъо йола вайнаьха кхалсаг дына зIанарех мукъаяьннай. Цунна хийра ба дын хьехам, дыно са тедар эшаш яц из. Коммунистически партеи Советски Іаьдалои бокъонца ший вахара да яьй цох.

Цхьабакъда, дын хьехам телараш, моллаш, мурдий тхьамадаш вайнаьха кхалсаг дын-ислама хьехама кIалхара ца ялийта гIерт, цунах юхедисача гIулакхех вайнаьха Іаьдал да а яхаш.

Коммунистически кхетам балара керттерча дехкарех цаI да дына хьехама чулоацам реакционни болга а хойташ, дын-исламах юхедисача гIулакхех цIенбенна мукъабалара вайнаьха кхалнаха новкъостал делга.

КIоаргга дIакхета а беш, дIхьокха деза вай коммунистически хьехам нийса хилар а дына хьехама из духьала хилар а. Коммунистически хьехама мегаш дац общества дIахьоча наькъа духьале еш дола хIамаш, цо хIара саг тIахьех халкъа гIулакх дара, коммунизм котъякхара тIехьа къовсам лоаттабара. Цо массадолча хIамал дикагIа а везагIа а лоархI саг. Вай обществера хIара член цо тIахьех ший физически духовнии хьинар дегIакхувлара, адамех доахка дика мелдола гIулакхаш цар хьаIомадара. Вай хьехамо наьха бIу болийт шоай низех, шоай гIулакх нийса а эшаргдоацаш а хиларах.

Къаьнача замах юхедисача реакционни мелдолча гIулакхаштеи оамалаштеи духьала. масса а тайпа дынийн реакционни хьехамашта духьалберзабаь ба коммунистически хьехам.

Хь. БОКОВ.
«Сердало» газета штате йоацача пропаганда отдела член.

СЕРДАЛО
2-гIа оагI. 12 октябрь, 1961 шу.

Совхоза боахам тоалуш боагIа

КПСС XXII-ча съезда дикача балха хьокхамашца накъа болх тха совхозера хьайбаш леладераш. 9 бетта йола паччахьалкхенна шура дIаялара план 102,3 проценти дулх дIадалара план 110 проценти кхоачашйир совхозо.

Де доагIаш совхоза къахьегамхоша сий деш я хьакхарч лелаеча бригада бригадир йола Александра Анисимовна Сидорюк. КПСС членалла яха кандидат йолча цо чIоаггIа хьехам бу ший бригада членашта. Шоаш тIаийца декхараш кхоачашделга чIоагIа бехктокхаме гIулакх а лоархIаш къахьегаш я цун бригадацара хIара свинаркa.

Группаш яь вIашагIа а теха, аьхки лагерашка хьакхарч кхоабилга дика вIаштIехьдаькккхача нов. Сидорюка бригадо кхаь квартале кхаьба а яьккха паччахьалкхенна дулха лаьрхIа 1800 хьакха дIаеннай, планал 300 хьакха совгIа а луш.

Деннеи бийсанеи юкъера лаьрхIача дикка дукхагIа дулх тIадеттадолийт бригадацарча цхьайолча свинаркаша. Масала, укх шера 9 бетта хIара деннеи бийсанеи 500 грамм кхетийташ планал совгIа дулх тIадеттадалийтад свинарка Еременас ший группарча хьакхарчашта. Ханнахьа кхоабаш, царна деш дола гIулакх нийса вIаштIехьдаькккха хилар бахьан долаш карагIдаьннад ужжал доккхий толамаш даха.

Планал совгIа дулх тIадеттадолийт Лацинас, Зубарева, дукккача кхычар.

ХIанз коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш я Сидорюка бригада барт тайна коллектив.

Дика къахьийгад укх шера шурий-товарни фермерча Iаьсашта гIулакх деча Абубакарова Якъуба коммунистически къахьегама бригада. Аьхки дажаш мелъяькккача хана ма дуъа даа керда, моша доакъари цу тIехьа хан-ханнахьа баа фуъи хиннаб Iаьсашта. ХIара Iасилга деннеи бийсанеи тIакхета дулх 583 грамм да, планах лаьрхIар 500 грамм мара йоацача. Гонахьа беж-карташ а йолаш дола Iаьсий чудоахкаду отараш цIена а зоогигиенически бокъонаша маяххара а да. Из бахьан долаш 9 бетта цхьаккха Iаса ца долийташ хьалкхедаьд бригадо. Белгалдаккха дезаш да, телятницаша Т. Воеводинас, Н. Борискинас, Х. Хашхановас цу гIулакха дег тIара къахьийга хилар.

Болх дика барах хьалхабаьннарашта телаш йола цIе байракхилг еннай Абубакарова бригадана.

Шура яккхара йола шоай нормаш хIара денна тIехкхоачашъю дояркаша нн. Спирихинас, Бондаренкос, дукккача кхычар. Фермера халагIа дола балхаш механизмашца деш да, цудухьа йиш хиннай къахьегама овсарле лакхъе. Сухалца лел Iана доакъараш Iалашделга а хьайбай помещенеш кийчъелга а. Планах Iана лаьрхIа хиннараш миссел мошеи гIожеи доакъараш хIанзале а кийчдаь даьннад.

1 октябрь тIакхачалехьа аргIаш а даь дIаоттаяьй 2268 тонн йоли 229 тонн чаи, кийчъяьй 7166 тонн силос. Кхы тIа совнагIа кийчде лаьрхIад 500 тонн гIожа доакъараш, 750 тонн корнеплодаш, 200 тонн комбинированни силос.

ХIанзале тоа а яь, доахана Iа доаккхаргдолаш кийчъяьй пхиъ коровник, Iаьсий ду цхьа отар, мукъа хийца доахан леладу цхьа коровник. ЙIоахъеш латт чуоттаяь хьакхарч кхоаба ши лагерь, бокъонца кийчдаь даьннад шоай хурскаш а тIехьа нана-хьакхарч чуйоахкаергйола диъ отар.

А. БРИТИКОВ,
Грозненски районерча № 2 йолча бацца даарийшурий совхоза директор.

Адыгейски автономни область. Укх шера Къилбаседа Кавказа юрта боахаме хьалха латтарий совещане ше къамаьл деш, Теучежски района «Путь Ильича» яхача колхоза хьажкIаш лелаеча звеной звеньевая йолча Вайкок Марнета дош делар хIара гектара тIара дика кхаьчача фуалъяьхача хьажкIий 140 центнер яккха, аьнна.

Цул тIехьагIа чакхдаьлар ахка, итогаш йир баьча балха. М. Вайкока звенос сийленца кхоачашдир ше тIаийца декхар —64 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 142 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаш яьхар цо. Вокх юхедисача 36 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 604 центнер йоаккхаш моша доакъар даьккхар.

М. Вайкока звеной опыт Iомаеш хьажкIаш лелаераш дукха ба хIанз Адыгее.

Сурта тIа: хьажкIаш лелаеш болча Красногвардейски района «Родина» яхача колхозерча Г. Асмановайнеи Октябрьски районе Хакурате цIерахча колхозерча Т. Хагурованеи ший звенос болх мишта „бу дувцаш йоалл М. Вайкок (аьттехьа).

И. Григорова сурт.

ТАСС-а фотохроника.

Дувццача тайпара дика долий-теш гIулакхаш...

Хьайбай продукташ кийчъяра йола ийс бетта план — дулха 106, шурийна 104, фуашта 128, тхана 89 процент кхоачаш а яь. республике хьалхарчарцара цхьа моттиг лаьцай Ачхой-Мартана районо. Уж бIарчча районе юкъара хьокхамаш да. Иштта дика лелий-теш хIара боахамо шоай планаши тIаийца декхараши кхоачашделга? Цу хаттара жоп лу Е. Широков директор волча «Лермонтовский» совхоза хьайбай боахам дегIа мишта ух тохкам баро.

2947 бежан, 1822 хьакха, 24500 оалхазар чу а доагIаш 5 шурий-товарни ферма, 2 оалхазарий ферма, цхьа хьакхий ферма я совхозе. Боккха боахам ба из, цхьабакъда, хьайбаш дебадара кIезига йоакхо еш хиларах шера планаш а тIаийца декхараш а кхоачаш ца дар кхерам болаш да. ХIана? 1-ча октябре ерригача фермашка хиннача 3000 гаргга бежанах 1027 мара етт бац.

Ер шу чакхдоалаш, царех 1174 етт а болаш, 3374 бежан хила деза планах совхозе. ХIанзарчул тIехьагIа кхы дукха доахан тIакхетаргда ала йиш яц. Йоацаче, хьайбаш дебадара план кхоачашъе гаьна я. Iаьсий дареи шура яккхареи даькъе тIаийца декхараш кхоачашделга а иштарча хьала тIа да. Шера яккха лийрхIача 18070 центнер шурех ийс бетта хьаяьккхар 13500 центнер мара яц, хIара 100 Iатта тIехьа 95 Iаса кхеде лийрхIача, кхедаьр 50 Iаса мара дац.

Доахан дебадара гIулакх иштта во латтара бахьан да доахан во кхабар, Iунал ледара дар, доахан Iахара дисар, довр.

1027 Iаттах 651 мара Iаса даьдац, хIанзарчул тIехьагIа бахкаргболаш 200—250 етт ба. 350 совгIа етт Iахара бисаб, укх тIехкхьарча хана совхоза фермашка 90 бежан деннад, царех 39 укх шера даь Iаса а долаш.

Дерригача гIулакхашта а къаьстта воча хьала тIа я совхоза йиълагIчеи (управляющи нов. Понамарев, ферма заведующи нов. Дадаев), шоллагIчеи (управляющи нов. Устаев, бригадир нов. Хачукаев) отделеней фермаш.

Шу чакхдоалача хана планах 2500 хьакха хила еза совхозе, йолаш яраш 1892 мара яц. Хьакхарч мишта ебаргья, нагахьа санна хьакхарчашка хурскаш яйтара даькъе тIаийца декхар 50 процент мара кхоачашдаь а ца хилча, паччахьалкхенна дулха дIаеннараш миссел хьакхарч яйна а хилча? Укх шера совхозо паччахьалкхенна 499 хьакха дIаеннай, хIаьта 440 хьакхеи хурски еннай.

Цхьан дийнахьа, цхьан сага бехках, цкъа даьннача гIалатах хинна хIама дац совхоза хьайбай боахам селла воча хьала тIа хилар. Укх тIехкхьарча шерашка динза диса дуккха а лоархIамера гIулакхаш, гIалаташ, кхоачамбоацараш да Iаткъараш, хIаьта керттердар района кулгалхоша а совхоза дирекце а хьайбай боахам дегIабоалабара еш йола йоакхо мелъялийтар да.

Хьайбашкара йоала продукташ паччахьалкхенна дIаялара план совхозо кхоачашъяр дика да, цхьабакъда, уйла е еза, тIадоагIача шереи укх шера йиълагIча кварталеи планаш кхоачашъе вIаштIехьдаргдий - теш совхоза, аьнна.

Дикача кадрашцеи специалисташцеи хьайбай боахамаш Iалашделга, шортта доакъар хулийтилга, хьайбаша Iа доакнхаргдола помещенеш кийчъелга, учета гIулакх, племеннойи ветеринарнии болх — уж дерригa гIулакхаш хIанз укх сахьате геттара во латт совхозе. Из гучадоал укх бакъдарех.

Боахам нийса лелабара керттераяр учет я. ХIаьта совхозе из учет во лелаяр бахьан долаш духхьашха дахкаргдолаш да, аьнна, дIаяздаь хиннад доацаш дола 300 бежан. Цу доацаш долча 300 бежано Iаьсий делга а шура лулга а лийрхIад. Учет телхаяра цхьа масал да из.

Соахка шоашта тIаэтта хьал теркал а даь, мазшша доакъар кийчделга вIаштIехьдаькккхадац совхозо. Аьхки божа боажабе даьгIенаш яц совхозе, цхьабакъда, уж хилийтара уйла еш бац совхоза кулгалхой а юрта боахама специалисташ а. Цул а совгIа 6000 тонн йол, 3300 тонн концентраташ, 18800 тонн силос эшача метте совхозо кийчдаь доакъар да алхха 3600 тонн йол, 600 тонн концентраташ, 10 000 тонн силос. Доакъар кийчдара план кхыметтел ах а кхоачашъяьяц.

Силос лаьттах йоллача метте уж дIакхахьа машинаш ца хилар бахьан долаш духхьала кхашка Iокхувс хьажкIаш чуэцача комбайнаша доаха гIадамаш.

Совхоза дерригача хьайбашта а оалхазарашта а эшаш яраш 43 гIишло я. Хьайбай боахам лерттIа дегIабара хьалъе езаш я 600 бежан чухошаргдолаш йола пхиъ коровник, яхкаш йола нана-хьакхарч чуйохка а йорстае чуоттаю а свинарникаш, доакъар кийчду кухни, Iаьсий чудоахкаду моттиг, искусственни осеменени ю пункташ. Цхьабакъда, гIишлош хьалъергйола моттигаш белгалъяр мара, хIанзалца хьадаь йистедаьнна хIама дац. Хьакхарч чуйоахка дукхагIа йола моттигаш капитальни ремонт ца йича пайдана йоацаш я.

Совхоза фермашка механизаци вIалла а яьяц, ветеринарни гIулакхаш во леладар бахьан долаш (керттера ветеринарни лор нов. Сазанов) Iаьсий дукха дов.

Хьайбаш дебадара гIулакх во лел совхозе. Цудухьа совхоза кулгалхой декхарийла ба хьайбай боахама специалисташца цхьана из болх сихха тоабе, даьнна гIалаташ чехка тоа а даь, динза дисар хьадеш, тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашделга Iалашде.

Р. НАУРБИЕВ,
(тха собкор.).

Иштa хила йиш яц хьокхама боахам

Ведана района Ленина цIерахча колхозе вIашагIбелла опытно-хьокхама боахам цхьанна оагIорахьара а хьокхаме бац.

Районерча моллагIа йолча колхозерчарел дикагIа дац цу боахамера балха хьокхамаш. Масала, паччахьалкхенга шура йохкара шера план 57 процент мара кхоачашъяьяц цо.

Iа гарга кхаьчад. Хьайбашта доакъар кийчдара гIулакх геттара во латт. 3000 тонн кийчде дезача, 1000 тонн гаргга гIожа доакъари 5000 тонн кийчъе езача, 800 тонн силоси мара дац кийчдаь доакъар. Кийчдаь доакъар фермашка хьатIа а эзадац. ХIаьта хIанз, йоачаш сихьенначеи берригa нах хьажкIаши коартолаши чуэцара тIабийрзачеи хана из де халагIа да.

Доакъар кийчдара гIулакха кIезига пайда ийбаьб колхозерча ткъаьх автомашинах. Арарча районашкара доакъар ийде дезаргда хIанз цу боахама цудухьа хьайбай боахамгара йоала продукци маьха езагIа хургья.

Автотранспортаца болх беш хилча 2 дийнахьа елла яргйола 220 тонн силос йоллаш 20 ди даьккхар.

Керттерча даькъа цу боахамо леладераш хьайбаш да. Шу чакхдоалача хана 900 гаргга бежани 2000 устагIеи хила беза цига. Жена а доаханна а эшаш йола помещенеш кхоачамболаш яц. МоццагIе а йистеяьнна хила еззашехьа а, йолаш йолча помещенешта хIанз а ремонт яьяц.

Планах цига эца дезараш швицки фух дола Iаьсий доллашехьа а, цу зоне ца могадаьча фух дола Iаьсий да боахамо укх шера ийцараш. Из гIалат да. Кагий доахан эцача хана кулгалхоша дагакхаьбар алхха цаI ца деш ссуда ца дитар мара, кхы хIама дац.

Iилманна гучаяьнна керда говзалаши дикагIа йола опыти кIоаргга Iома а еш, колхозийи совхозийи боахамашта юкъехьолга — иштта да опытно-хьокхама боахамий керттера декхар, цхьабакъда, зоотехник нов. Гапуев керте а волаш болх Ленина цIерахча колхоза специалисташ хIанзалца хьа а хиланза ба шоаш хьокхам тела безача районий боахамашка. ДIа-хьа аха транспорт яц тхога, яхаш да цар хьаувттаду бахьан. Шоашта тIадилла бехктокхамера гIулакх дизза кхоачашде специалистий безам ца хилар да из болх бохара дола керттера бахьан.

Района организацей кулгалхой а республика юрта боахама Министерства а декхар да цу боахамера гIулакхаш дикагIа довзилга а дерригa кхоачамбоацараш дIа а даьха, цох бокъонца хьокхаме боахам белга а.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
(тха собкор.).

Къона специалист

Московски нефтяной институт йистеяьккхачул тIехьагIа НохчГIалгIайче болх бе цIавера къона инженер Исаев Хьамзат. Магистральни газопроводий Управлене кадрай отдело Грозненски газораспределительни станце линейни мастерал хьожавир из.

Газови промышленность къона отрасль йолга а ховш, ший балха кхетам лакхбе волавелар Хьамзат. Каст-каста библиотеке бIаргаго йиш яр из технически литература дешаш, справочникашка хьежаш. ЧIоаггIа новкъостал дир цунна балха йоккха говзал йолча специалисташа а.

КПСС XXII-гIа съезд хьаелла ди тIакхоачаш социалистически яхье баьнна къахьегача болхлоша даьхача толамий итог йича местни комитета белгалдаькккхар къахьегама дисциплина лакхъеннилга, потребителашта цахаддаш дарегIа дола доагам лоаттаделга. Уж толамаш доахаш кIезига дакъа лаьцадац къонача инженера Исаев Хьамзата.

Дукха беза Исаева ший болх. Цудухьа иштта дика вIаштIехьбоал цун болх.

Н. САФРОНОВ.

Дика къахьийгад укх шера дIабахача ийс бетта Шелковской районо Ленина цIерахча колхоза хьайбаш леладераша: юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 1985 килограмм шура яькккхай колхозе гIолла. Из дIадахача шера ийс бетта яьккхачул 230 килограмм дукхагIа я. Шура яккхара районерча колхозашта юкъе хьалхле лелаю цу колхоза дояркаша. Къаьстта дика къахьийгад колхоза дикагIболча дояркаша Кулешова Марияс (2486 килограмм яькккхай цо хIара Iаттагара), Тавмурзаева Таюсе (1867 килограмм).

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) дояркаш Т. Тавмурзаева, М. Кулешова.

Й. Плиева сурт.

Оаха яздаьчун ларах

«Кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабац» аьнна 1961 шера 7 сентябре араяьннача статья тIа дувцараш бакъхиннад, яхаш хоам бу КПСС Гудермеса райкомо.

Из статья йийцар «Дружба» яхача совхоза партбюро заседане. Цу тIа дувцараш бахьан партийни бехк баьб отделене кулгалхошта.

Долаш дола кхоачамбоацараш дIадаха хаьдда дола гIулакхаш де оттадаьд партбюрос.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС—ЮРТА БОАХАМА

КПСС Программа проекта тIа аьннад: «Юрта боахам дегIабоалабареи тIехь-тIехьагIа мехка дукхагIа эшача юрта боахама продукташца мохк Iалашбареи керттера никъ ба юрта боахама массайолча оагIорахьара механизаци леррагIа интенсификаци яр: Iилмахи дикагIа йолча опытахи пайда а эцаш, ерригача колхозашкеи совхозашкеи лаьттанца беча балхеи хьайбаш леладареи лакхара культура хилийтар, хьега къан цунах дIадодари махулла кхо а деш, ерригa юрта боахама культураш хьувкъаяри хIара гектара тIара хьайоала продукци дукхагIа хилийтари»...

Коммунистически партеи цун Центральни Комитетои хадданза йоакхо еш хиларах республикера юрта боахам тIехьара араяьннача дикагIа йолча техникаца Iалашбеш хьа а бенаб, хIанз а иштта Iалашбеш а ба. Хьалха хиннача къаьнача тракторашта, комбайнашта, кхыча машинашта меттел хIанз юрта боахамга дIакхоачийт, дукхагIа, кердагIа, низ болашагIа, балхаш овсарегIа деш йола техника. 1958-ча шера 2070 трактор хиннаяле, укх шера 3071 трактор я республика юрта боахамга.

ХьажкIаш йоахача къаьнача комбайнашта меттел дуккха а дикагIа йола ККХ-3 яха керда комбайнаш яьхкай. Из тайпа комбайн 152 я хIанз вайцига. Дуккха а дукхагIа хиннай силос хьокхаш йола комбайнаш а.

1958-ча шерарчул сеялкаш 24 процент, культивараш — 49 процент, нохараш — 28 процент, йол хьокха машинаш — 79 процент, жаткаш — 40 процент дукхагIа я вай республике. Колхозашкареи совхозашкареи тайп-тайпара грузови машинаш цу юкъагIа 33 процент тIакхийттай.

TIехь-тIехьа дикка дукхагIа а толашагIа а хул вай юрта боахамера масса тайпа машинаши инвентари, денгара денга алсамдоал республика юрта боахама дерригача доакъошка а машинашца деш дола балхаш, юрта боахаме хадданза дегIаух къахьегама овсарле, аттагIа хул лаьттанца балхаш деча наьха къахьегам, социалистически промышленностерча болхлочоа дукхагIа гарга гIерт из цар къахьегам.

TIехь-тIехьа дукхагIа механизаци ю хьажкIаш, шекара свекла, гидуаргаш, иштта кхыйола культураш лелаяра а чуэцара а балхашта. Кхыметтел соахка а тIехь дукха къа кара хьегар хьажкIашта гIулакх деш а уж чуэцаш а. Укх шера квадратно-гнездовой хьисапе хьажкIаш дIаювш йола керда машинаш хиларах, дIадувш дола хьажкIий фу цхьан боарам тIа доаладеш йола машинаш хиларах, хьажкIаш дIаера гIулакх нийса леладе механизатораш Iомабаларах дуккха а кIезигагIа хилар колхозашкеи совхозашкеи кара хьегаш дола къа.

КхоалагIча даькъал кIезигагIаяраш мара кара ца эцаш, вож еррига хьажкIаш машинашца чуэц укх шера вай боахамашка. Гибридни хьажкIаш кхееш хиннаеи машинаш лела йиш йоацаш лаьтташ долчеи мара эцац уж кара.

Дикка хувцаеннай республика колхозашеи совхозашеи культураш дIаювш долча лаьттай структура. TIехь-тIехьа кIезигагIа дIаюв кхашка кIезига хьувкъаш а кIезига пайда луш а йола культураш. КIезигагIа був бIаьсти бувш бола мукх, кен, магар, дукхагIа пайда боалаш а дикагIа хьувкъаш а хиларах хьажкIаш дукхагIа юв.

Дуккха а дукхагIа дIае баьннаб вай республике чIоагIа пайдана йола шекара свекла, хIаьта иштта баьца даараши коартолаши а. Юрта боахама производстве йоккха моттиг дIалоац хIанз сомийи комарийи культураша.

1958-ча шера 47 эзар гектар мара ца йийнача метте, укх шера 65 эзар гектар дIайийнай ялата лаьрхIа хьажкIаш, бархIазза дукхагIа йийнай шекара свекла, лоадама хIама ца эшаш шозза дукхагIа хиннай сомийи комсийи бешамаш. ХьажкIаш, шекара свекла, иштта кхыйола культураш дукхагIа дIаерах а уж хьувкъарах а торо хиннай дуккха а дукхагIа йолча культурай хьувкъам дикка совбаккха а юрта боахама продукци паччахьалкхенга дукхагIа йохка а.

Кхы а кIезигагIа доацаш толамаш даьхад хьайбай боахамашкарча къахьегамхоша а. Хьайбаш дийбад. 1958-ча шера 86,7 эзар бежан хиннача метте хIанз 115,3 эзар бежан да республика колхозашкеи совхозашкеи, цу даькъе доахан 29,3 эзарнегара 38 эзарнега кхаьчад. Цу юкъагIа тIакхийттай 50,5 эзар хьакха, 123,4 эзар устагIа. Масса а тайпа коа тIара оалхазараш кхоззеи ахазеи гарга дукхагIа хиннад.

Хьайбаши коа тIара оалхазараши дебарца цхьана алсамъяьннай царгара йоала продукци а. TIакхийттай хIара Iатто луш йола шура, коа тIарча оалхазараша деш дола фуаш. Цох торо хилар хьайбашкара йоала продукци паччахьалкхенга дукхагIа йохка. Нагахьа санна 1958-ча шера республико паччахьалкхенга дехка дулх 12852 тонн хиннадале, 1960-ча шера декхар 16844 тонн дар. ХIаьта укх шера республикерча колхозашеи совхозашеи 19000 тонн дулх дохкаргда паччахьалкхенга. 60000 тоннага дIакхоачаргья укх шера паччахьалкхенга йохка шура.

Иштта алсамдаьннад паччахьалкхенга дохкаш дола тха а. 1958-ча шера 2315 тонн тха дехкача метте 1960-ча шера 2643 тонн дехкад, хIаьта укх шера республико 2750 тонн тха а дохкаш кхоачашйир план.

Жа лоргилга, доахан деттилга, кхо доахилга тIехь-тIехьа дукхагIа машинашца ду колхозашкеи совхозашкеи.

Хьайбаш дебадара, царгара йоала продукци алсамъяккхара, из паччахьалкхенга дукхагIа йохкара даьха толамаш аттача гIолла хьахиннадац. Юрта боахама деррига доакъош дегIадоаладара дукха организаторски балхаш даьд колхозашкарчеи совхозашкарчеи партийни организацеша, КПСС райкомашеи обкомои. Дика болх бе ховш бола нах кулгалдеча балхаш тIа дIанийсбарах доккха новкъостал даьннад юрта боахамерча эзараш болча кхьхьегамхой балха говзалаш массанена а дIайовзийтара.

Мамогга шерагIа социалистически яхь йоаржа а еш, тIаийца декхараш кхоачашдара кхьхьегамхой оарцагI а боахаш кхашка, сомий бешамашка, баьца даарий бригадашка, хьайбай фермашка кхьаьстта дика балхаш дарах маякаш, аьнна, цIи тилларашта берригаш тIехьакхебара тIа а кхувш, массаза а хьалхарча юхьиге латт коммунисташ, цар массанена а хьокхам тел коммунистически общество хьалъяра къа мишта хьега деза.

КПСС Программа проекта тIа белгалдаьккхад керттера экономически декхар ткъаь шера коммунизма материально-технически база хьалъелга хилар. Мехка йинзза электрификаци елга, из ларде а лаьца промышленносте а юрта боахаме а техника, технологи, общественни производство вIаштIехьъяккхар тоаделга, производственни процессашта комплексни механизаци елга, царна тIа-тIа дукхагIа автоматизаци елга, юрта боахаме дукхагIа хими юкъедоаладелга да из. Иштта цу новкъа дегIабоагIаргба вай республикера юрта боахам а.

ХьажкIаш, шекара свекла, баьца даараш, кхыйола культураш дIаювш дола лаьтташ а сомийи комсийи бешамаш а дукхагIа хиларца цхьана сихха дебаргда доахан, жа, хьакхарч, масса а тайпа коа тIара оалхазараш. Тайп-тайпара культураш дIаювш дола лаьтташи кхоабаш дола хьайбаши дукхагIа хинна ца Iеш, юрта боахама механизаци ярца къахьегама овсарле лакхъярга гIолла дикка алсамъяргья лаьттах а хьайбашкара а йоала продукци.

Комплексни механизаци елга, автоматикаш пайда эцалга къаьст-къаьстача зонашкарча хьалашка хьежжа хьаеча дикача машинашца балхаш делга де деза, яхаш, белгалдоах вай парте кердача Программа проекта тIа. Колхозашкеи совхозашкеи тIехь-тIехьа дукхагIа хургба керда техника лелае ховш бола болхлой, юрта боахама гIулакхаш дика Iомадаь бола нах.

Дукха агрономаш, ветеринарни лораш, зоотехникаш, инженераш ба вай республика колхозашкеи совхозашкеи балхаш деш. Укх тIехкхьарча шин шераи ах шераи 800 сагагара 1100 сагага кхоачаш дукхагIа хиннаб юрта боахама специалисташ.

КПСС ЦК январски Пленума соцамашка хьежжа эргалонаш яьй юртбоахама учрежденей балхашта. Республика дикагIа йолча колхозийи совхозийи кIийлен тIа опытно-хьокхама боахамаш хьадаьд. Цар новкъостал дергда гонахьара деррига боахамаш тоадара. Цу боахамашкара хьокхам а эцаш, дикагIа йола опыт а юртбоахама Iилманна гучаяьнна говзалаш а шоай балха юкъеувзаргья кхычча боахамаша а.

Шоаш тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачаш а даь, керда толамаш а доахаш, КПСС XXII съезда сийленца накъа бахара чуийнна къахьегаш ба НохчГIалгIай республика юрта боахамера къахьегамхой.

Х. МАХИТАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Госплана председателa заместитель.

Доазол дехьара

ООН-а Генеральни Ассамблея сесси

НЬЮ-ЙОРК, 10 октябрь. (ТАСС). ООН-а Генеральни Ассамблея селхан дийнахьа хиннача пленарни заседане къамаьлаш дир Индонезе кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Субандриос, УССР-а кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Л. Ф. Паламарчука.

НЬЮ-ЙОРК, 10 октябрь. ТАСС-а специальни корреспондента Н. Туркатенскос хьахойт: ООН-а Генеральни Ассамблея XVI-ча сессе селхан Іуйрийна хинна заседани дІайолаелар Боливе викало къамаьл а деш. Ше къамаьл деш цо дийцар тайп-тайпара дешаш, царех цхьанне а хьакъехьа хьадда йола практически предложени а ца оттаеш.

Председателал деш волча Монжи Слима къамаьл де дош лу Польше делегацена керте латтача цун кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Рапацкена. Цо ший къамаьл хетадир германски договор, колониализм, герз Іодиллар санна долча вай ханарча Іалаьмате боккха лоархІам болча дешашта.

Ше къамаьл даь йнстевоалаш Польша кхыча мехкашцарча гІулакхий министра белгалдаькхар, КНР-и Монгольски Халкъа Республикеи санна дола мехкаш ООН-а юкъе доагІаш ца хилар вІалла вІаштІехьадоацилга. Цо ншта хаьдда хьаллаьцар ООН-а хьалхле лелаелга эргадаккхарах йола Советски Союза предложени.

Цул тІехьагІа къамаьл даьча Габона викало керттера теркам тІабахийтар колонализма проблемана. Къулбехьен-Африкански Республике расовой дискриминаци еш хиларан Ангола халкъа къам-мукъадаккхара болам Португале тоІабеш хиларан чІоаггІа критика а яь, Габона делегата тІехъяькха могаеш йийцар ший хьалха хиннача а хІанзарча а колоней хьакъехьара Франце политика.

Германски дош хьоадаь, Габона делегата аьлар, Германи шин паччахьалкхенна йийкъа хилара мукІарло диназ даргдац. Цо ншта аьлар, Германски дош къоастаде деза «самоопределене принцип» оалачун ларда тІа.

НАТО ШПИОНАШ

ДЕЛИ, 10 октябрь. (ТАСС). «Машара корпус» оалаш яр США вІашагІтохара хьакъехьа «Дели таймс» яхача газето язду:

Факташа хьахьокх «машара корпуса» саг везареи гуманни гІулакхаш леладареи ларда тІа вІашагІъеллай яхаш дувца доккхий дешаш юхье денз юхе кхаччалца харц да, яхаш. Эггара хьалха белгалдаккха деза да «машара корпус» паччахьалкхен организаци хилар, из паччахьалкхен департаментеи ФБР-еи цхьа га хилар. Ший бахьан доацаш дац цун идея «США кхерамзле Іалашъярца» ювзаш хилар. «Машара корпус» хьулаеш йолча оливкови гаьна тІехьашка къаьгга гуш я шпиона «плащи шалтеи».

Пентагон гІерт «машара корпуса» юкъе американски арме подразделенеш яхийта, йоах дІахо газето. Из дукха ха йоаццаш дІакхайкадаьд дунен моллагІча а даькъ тІа шийлача тІема хьакъехьа санна бІайхача тІема хьакъехьа а тІема низех пайда эцалга дІадехаш волча американски арме шарала Декера.

Азе, Африка, Латински Америка мехкашкара къамаш-мукъадахара къовсам тоІабеча моттигашка салтех жандармаш бе лерхІаш ба американски колониалисташ, яхаш язду «Дели таймс». Хетаргахь, Азе, Африке, Латински Америке шоай салташта керда казармаш яхка гІерт «машара корпуса» кулгалхой!

«КІезига дегІадаьхкача мехкий халкъаш»! НАТО шпионаш хиларах тарра, «машара корпуса» членашта эхь кхайкаде, аьнна болча тІахьехамца чакхйоал «Дели таймса» статья.

Гуларта даь къамаьл

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО, 9 октябрь. (ТАСС). «Крузейро» яхача журнало ший сийна че яьча къамаьл деш, Бразиле президента Жоао Гуларта хоам бир паччахьалкхен керда переворот е реакце йолча кердача планех. «Законаш оттаде гІертача халкъа селхан духьал хиннараш тахан чІоаггІа духьал ба конституционни порядкана, гуччахьа подрывной гІулакхаш а леладу, — аьлар Гуларта. — Ший проблемаш къоастаяра Бразилена машари сатеми эшача хана, массе а хана цаІаш бола уж нах довнаш дареи тийша балхаш вІашагІдехкареи наькъаца порядкаш йохае а нах кегабеш хьоабе а гІерташ шоай хӯр деш ба».

Мехка экономика лакхъяра хьакъехьарча йоккхача къаман проблемай нийсхонца йола решенеш «хьаллаца дуккха бола нах оарцагІа баха йиш хилари уж оарцагІа баханза барг ца хилари белгал а даькха», Гуларта бразильцаш тІахьийхар законашта тІехьа къовсам лоаттабара, фийла хилара. миччахьара хьадоагІаш дале а, путчисташа леладеча моллагІча гІулакхашта духьалъовтта кийча хилара.

ООН-а „маьрша ю" Катанга

ПАРИЖ, 9 октябрь. (ТАСС). Конгорча кертерча Іаьдало Чомбе карателашта новкъостал ду гІайттача балуба яхача племецарча наха таІазар де. Франс Пресс яхача агентства беча хоамах, ООН-а эскаро Катанга полицега дІавеннав балуба яхача племецара 56 саг. Катанга муноиго яхачун правительство оалачун «чурча гІулакхий министра» яхачох «уж кхераме зуламхой» ба.

Агентства йоах, иштта дІабенна дуккха а духкагІа бола балубаш ООН-а салташа човнаш яь ба. Цар йоах, 5 октябре ООН-а тІема низашта юкъерча шведски салташа 300 совгІа балуба вийнав.

Реваншистий бІеха ординг

БЕРЛИН, 9 октябрь. (ТАСС). АДН яхача агентства беча хоамах, селхан Малхбузерча Берлине «Померанерча немций землячество» вІашагІкхийттача, цу реваншистски организаце член волча прусски помещика фон Камеке — Штрекинтина дІадийхар ГДР-ра доккхий лаьтташ уж хьалха хиннарашка юхакхоачийтилгеи юртбоахама производственни кооперативаш дІайойахилгеи. Цо тІахьийхар Потсдамски соглашени теркал ца яраи Одере — Нейсе гІолла доагІа доазув нийса ца лархІараи.

Кхыча мехкашкара журналисташ цІаьхха чІоагІа цецбаьхар укх тІеххьарча хана реалистически политика лелаеча американски политически деятелашта чІоаггІа духьал цу юнкеро къамаьл даро.

Халкъа хьаькъала книжка

Дуккхача дешарашта дезалургдолаш да Ю. Э. Брегела оттадаь керда, дукха ха йоаццаш малхболалехьарча къамий литература Издательства Москве арахийца «Малхбоален халкъий кицаш» яха доккха сборник.

Сборника юкъедахад Азерчеи Африкерчеи шовзткъе итт халкъа къаьнарча кицаех дола ткъо эзар совгІа кица. Малхбоалехьарча дукхагІа долча халкъий кицаш цхьа сборник а даь вІашагІтохилга Советски Союзе духхьашха хинна хІама да. Цудухьа малхбоалехьарча къамий метталара эрсий меттала даьхад уж деррига кицаш.

Книжкана юкъе доккха, къаьстта, дакъа лоац А. Г. Мациева гулдаьча а эрсий меттала даьхача а 310-нега кхоачаш долча нохчийн гІалгІайн кицаша.

Нохчийн гІалгІайн къамий дуккха дешаш Советски Союза халкъаша ледеча метташта юкъегІоргда.

В. БРАЙКОВСКАЯ.

Культура Дворец съезд тІакхоачаш

Цхьан шоатта ден сарахьа тхо хилар Нохч-ГІалгІайче эггара йоккхагІа ярех йолча культура учреждене — В. И. Ленина цІерахча Дворече.

Йоккхача зале безаме екаш яр къаман музыка. Прожектораша чІоаггІа сийрдаяькхача сцене репитици еш яр халхара коллектив. «Хьувкъама цІей» яха керда халхара сюнта йистейоакхкаш я из хІанз. Цу халхаро хьахьокх вай республике дахача къамашта юкъе чІоагІлуш латта доккха доттагІал. Дезача дийнахьа хулаш долча тайпара безаме, кадай халхар долалу.

Из халхар Іомадеш я йоккха коллектив. Халхара юкъе ба эрсий кагийнах Валерий Кучинскийн Николай Чебатареви, гІалгІай мехкарий Базоркина Фатима, Тумгоева Соня, Базоркина Мадина. Халхара коллективана юкъе дукха ба говза халхархой. Халхара говзал во яц хІанз Арчаков Іалауддина, Джамбулатов Руслана, Икалов Хьамида, кхычар а.

Халхара коллективана кулгал деш ва Битаров Зоурбик.

Республика заслуженни артистка, опыт йолча кулгалхочо Н. М. Тайца хьалхле лелаю драматически коллектив В. Собко язъяь «Седкъашта кІалхара илли» яха спектакль юха кийчъеш я.

Къаьстта чІоагІа кийчлуш бар халкъа оперни театрера бараш, «Евгений Онегин» яха П. И. Чайковске опера кийчъеш я из коллектив хІанз. Цу коллектива солисташ вай республике байза Іац.

Парте съезд хула ха тІакхоаччаш ший эггара хьалхара программа дІагойтаргъя духха ха йоаццаш дийлача миниатюрай театро. Дыховичне «Клякси» яха спектакль кийчъеш я керда коллектив. Цунца ба Сталински района промышленни предприятей болхлой, студенташ, хьехархой.

Ткъаь итт гаргга кружок я Дворече болх беш. Двореца правлене председатела В. Д. Клочкова дувц:

Тхо доккхал деш да тхоай Дворече халкъа театр хиларах. Театра болх барал совгІа, бахача наха лекцеш еш, беседаш ю Дворече. Ухх тІехьарча бетташка 120 лекции доклади яьй Сталински районерча къахьегамхошта, 18 эзар саг ладувгІаш а волаш.

Дукха ха йоаццаш «Съездагара съездата» кхаччалца яха тематически сайре хилар. Мехка хиннараш дийца ца Іеш, Сталински районе хинна хувцамаш а дийцар цига.

ДІадахача дешара шера 49 заняти хилар Дворецерча культура университета йиъ факультете. Дийша а ваьнна, 120 саго удостоверенеш ийцар. ХІанз йолаш йолча театральни, музыкальни, унахцІенон, Іилман техникан кердадарий факультетел совгІа хІанз юллаш я даьй-ноаной факультет. Цу факультете дешаш бараша Іомадергда хьатІаккхувш йоагІача тІехьенна мишта кхетам, бала беза. ДешабагІарашта къамаьлаш дергда Нохч-ГІалгІайчен дикагІа болча педагогаша.

Кердача тайпара болх беш я Двореца библиотека а. Читателий конференцеш ярахи литература керда хІамаш дувцарахи кхоачам баь Іеш бац цун болхлой. Художественни самодеятельноста хьалхле лелаеращара бувзам айхагІа лоаттабе баьннаб уж.

Культура Дворецa болхлоша йицъялийтац хьатІакхувш йола тІехье а. Двореца берий секторо тайптайпара гІулакхаш ду хьатІаккхувш йола тІехье кхетаяра хьакъехьа. ХІанз, парте съезд хьаелла ха гарга гІертача хана, берий секторе хьахиннай керда художественни самодеятельноста коллективаш, технически кружожаш. Дуллаш да эрителa театр, струнни оркестр, баянистий кружок. Болх бе йолалургья акробатикаи художественни гимнастикаи коллектив.

Берий секторо вІашагІтехад «Пионерски кинотеатр». Берий сеансаш хулача хана кхийна нах хилац контролераш. Пионераша шоаш дохх билеташ, кино болхарий билеташка шоаш хьож, кино баьхкача новкъосташтa шоай моттиг дІайовзийташ гІо ду, кинофильмаш дІахьокхараш а шоаш ба уж.

В. И. Ленина цІерах йолча культура Дворецa коллектив культура хьакъехьа керда толамаш даьха накъа йода дукха езача парте съезда.

В. ТИМАШЕВ.

Къовсам лоаттабе тунеядцашца

Вай мехка коммунистически общество хьалъяра массавола саг болх беш хила веза. Цхьабакъда, болх а ца беш, наьха хьакъ даа гІертарашца чІоаггІа къовсам лоаттабу партийни, советски, комсомольски органаша. Тунеядцашта духьал къовсам лоаттабара боккха лоархІам болаш гІулакх да производствашка, колхозашка, совхозашка хьалхара моттигаш лелаеращца кагирхой вІашагІнхетар, цига лекцеш ешаш, беседаш еш сайренаш яр.

Иштта дукха ха йоаццаш Наьсарен районни культура ЦІагІа хилар «Болх ца бечо, хІама даац» яхача темах яь сайре. Цига къамаьлаш даьча «Назрановский совхоза коммунистически къахьегама ударника Тумгоев Саида, Райбыткомбината болхлочо Тангиева Раяс, «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене хьажкІаш лелаеча звено звеньевой волча Мальсагова Османа, мельзавода токара Аушев Мусас, иштта кхыбараша белгалдир тунеядцашта духьал къовсам лоаттабара гІулакх кхы а тоаде дезаш хилар. ХІанз а дукха ба тунеядцаш районе.

Тематически сайрене къамаьлаш даь баьнначул тІехьагІа художественни самодеятельносто концерт оттадир гулбеннарашта.

Боккха пайда баргба нагахьа санна цу тайпара сайренаш дІахо йодача хана а каст-каста йича.

Д. КРИВЕНКО.

Денна эшаш дола товараш шортта хилийта

БІаргаш лаза а даьнна лорашка вахар со. Лораш бІаргашка тІадамаш чутувса деза аьнна молхаш язйир. Первомайски улицагІа больницешта юхье йоаллача аптека чу а ваха, рецептах молхаш а нийца уж бІаргашка чутувса пипетка а яа сона, аьнна, йийхар аз. Пипетка яц, аьлар. Цигара ваьнна кхы а шин аптеке вахар со, йоацаш яр пипетка.

Пипетках, дог а дилла шиъкхоъ ди даькхар аз зІамигача Іагаца бІаргашка тІадамаш чутувса гІерташ, цох хІама хилацар, цхьа тІадам чубожабе безача итт божар. Юхкера а кІирандийнахьа колхозий базар тІа вахар со. Цигарча санаторни лареке а яцар пипетка, тІаккха толчоке а ваха 4 кепиг мах болча пипетках 10 кепиг а денна спекулянтагара ийцар аз. Иштта цхьаннахьара а цІагІа тоха кІир а ца кораеш 5 мах а бенна спекулянтагара кІир ийцар цІен-нанас а.

Цу тайпара дола товараш духхьал торгови организацеша ханнахьа Іалаш ца дар бахьан долаш спекулянташта циъ-кхоъмах тела безаш хул.

Цу гІулакхаша чІоагІа новкъарлеъ нах хІара денна эшаш долча хІамашца Іалашбара а спекуляцеца лоаттабу къовсам котаЛонца чакхбалара а.

Партеи правительствеи дукха а решеней яьй къахьегамхой мел эшаш долча товарашца Іалашбара хьакъехьа, цхьабакъда уж решенеш бокъонца кхоачашъяц Грознерча торгови организацеша.

Дуккхача тикашка, торговле точкашка дукха товараш доацаш хул цига болх беча наха ца балха йоакхо ца яр а торговлена керте латтараша цар балха лерттІа тІахьожам ца бар а бахьан долаш.

Д. ЭСТЕМИРОВ.

„Спартака" чемпионаш

Самардийнахьа Грознерча «Динамо» яхача стадионе чакхъяьлар 1-ча октябре денз Грозне дІахьош хинна «Спартак» яхача общества Центральни Совете хьалхара моттиг яккха лоаттаяь волейбольни командай яхь.

КІирандийнахьа Иркутскера кхалнаьха команда котъяьлар Сухумерча спортсменкаел (3 : 0), ленинградкаш—Минскерчарел (3 : 1). Цу дийнахьа маІача наьха командаш укх тайпара лейзар: Краснодарера команда котъяьлар Москверчул, ленинградцаш — алмаатинцаел. Грознера спартаковцаш котбаьлар бакинцел (счет 3:1).

Сакъердаме ловзар дар турнир чакхйоалача дийнахьа хиннар. Иркутянкаш котбаьлар москвичкаел. Шаккъа команда чІоаггІа низ тІабахийта лейзар. Шин партех котбаьлар Иркутскера спортсменкаш, тІаккха шин партех — москвичкаш. Бакъда тІехьарча партех котбаьннача иркутянкаша хьалхара моттиг яьккхар.

Грознерен Ленинградерен волейбольни командаш. Из ловзар доладелла денз цІаккха ца эшаш хьаена уж ши команда я хІанз ловза езараш. Ловзар долалу. Хьалхара парти чакхйоал грозненцаш котбоалаш (15 : 0) (!) Цу тайпара ловзар натахьа хулаш а дац, ужжамо низ бола командаш ловзача хана. ШоллагІча партех а котбаьлар Грознера спортсменаш. Матч чакхъяьлар царга хьалхле а йолаш (счет 3:1).

Иштта цІаккха ца эшаш чакхъяькхар грозненцаша турнир. Грознерча командах «Спартак» яхача общества 1961 шерара чемпион хилар. ШоллагІа моттиг ленинградцашен кхоалагІаяр краснодарцашен яькхар.

Кхалнаьха командаех чемпион Иркутскера команда хилар. ШоллагІеи кхоалагІеи моттигаш ленинградкашен москвичкашен яьхар.

Котъяьннача командашта дІа-юха тела призаши, спортсменашта совгІаташи делар.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре

Йоккха зал — «Перевал».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗІамига зал № 1 — «Безама фанфара».
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗІамига зал № 2 — «Перевал».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗІамига зал № 3 — «Мексика сиглен кІал».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

«Родина» яхача кинотеатре «Перевал».
Долалу: 4, 5.45, 7.20, 9.

«Сигал бессарча алан нах».
Долалу: 9. (ДІаьхдаь сеанс).

Ирана халкъо дІадех хувцамаш дар

«Ажаньг» яхача Ирански газето ший хана хоам бир дешарашка, харжа а хержа «дикагІа вола хьехархо», «дикагІа вола дешархо», «дикагІа вола скупщик», «дикагІа вола ахархо», и. кх. а шера шозза шаха духьал бугаргболаш Иране проект оттаяь хиларах. ХІаьта мраз дарашка кхоачаргда шахаца цхьана че яьча дакъа лоацаш хилара сий а.

Ирана доал деча гІозарий из аргІана йоагІа маневр ю дикагІа долча вахара тІехьа лоаттабеча къовсама тІера халкъа уйла яккха, из шийга аьннар деш а ладувгІаш а хургдолаш. Цхьабакъда, гІалат баьннаб Ирана доал дераш: мутІахьа хилара уйлаш чуйоссаргйоацаш къе да Ирана халкъ.

«...20 миллион совгІа саг вахача цу мехка 88 процент нах дешанза ба, — яхаш язду «Крисчен сайенс монитор» яхача американски газета корреспондента Д. Годселла. — Юкъерча Малхбоале аз яьккхача 4 шу совгІа йолча хана, цхьанна мехка ца яйнача тайпара йола къели моцали яйнай сона Иране».

Цу хьакъехьа Иранах доацар дувцаргдоацача американски газете болх беш волча корреспондента из яздарах кхы а чІоагІагІа теша воагІаш да Иране бахача наьха хьал иштта хиларах.

Иранерча халача хьала керттерачарех цхьа бахьан да цо Америка ВІашагІкхийттача Штаташцарча тІема союзан СЕНТО яхача агрессивни тІема блокаи юкъе дакъа лоацаш хилар.

Ирански халкъа техача тІема гІабаша духьале ю Иран экономически дегІаяра. Больницеш, школаш, нах чубаха цІенош хьалдарга дІадахийта доагІа ахча тІема кийчо ярга дІадохийт Ирана правительствас. Масала, 1960 шера тІема гІулакхашка дІадахийтар бюджета расходни даькъах 46 процент!

Иран СЕНТО член хиларца ювзаенна шера ю расходаш 60 миллион доллар я.

Ирана эскар американски советникаша бизза тІахьожам лоаттабеш да. ХІара корпусаца я американски эпсар керте латта тІема-тренировочни команда.

Милитаризаце политика лоаттаяр бахьан долаш хадданза лакхлу бахача нахагара йоаккха налог, тІа-тІа халагІа хул ваха. Ирана национальни банка даннех, вахарга дІадодар 1950 шера январь бетта денз 1960 шера январь беттага кхаччалца йолча хана 13,5 процент лакхденнад.

Милитаризаци еш хиларах халача хьала тІа йолча бюджета тІерадоалашдар юхахьалдиза, керттерча даькъе США-гара а ехаш, кхыча паччахьалкхенашкара заем, экономически новкъостал деха дезаш хул Ирана доал ду гІозараш. Цхьабакъда, доазол дехьара хула новкъостал наркотик санна Іаткъ: долларашдукхагІа мел эц, низ дукхагІа бох Ирана. «Техране экономист» яхача журнало даьча лоархІамех, 1960 шерага кхаччалца йолча хана Ирана доазол дехьара ийяь заемаш 800 миллион доллар хилар. Цул совгІа уж заемаш дІалуш хІара шера 100 миллион доллар дала дезаш я Иран. Доазол дехьара хулача «новкъосталах» дикка дакъа дІадода тІема объекташ хьалъярга, Иранага диллача цунна Іалаьмате хала да 200 эзар салтеи эпсари вола эскар леладеи из Іалашден.

«Мехка финансовой хьал чІоаггІа во да, из бахьан долаш гІишлош еш дола балхаш массанахьа а совцадаьд, — яхаш яздора дукха ха йоаццаш «Донья» яхача газето, — еш латта больницеш йистеяха а ахча дац правительствага».

ЧІоагІа зе ду Иран экономически ший лоІаме хилара, цун къаман хьашташта доал дерий клико мехка экономика доазол дехьарча монополей хьашташта кара хургйола политика лелаяро. 1956 шера ирански меджлиса тІаийцар доазол дехьарча компанеша болх дика бе йиш хургйола хьалаш оттадеш дола доазол дехьара капитал юкъеозарах дола закон.

Цу законо шоай капитал юкъедоаладаьраш пхе шера налогах мукъабоалийт, доазол дехьарча наха мукъалу кертера капитали баьнна пайдеи Иранера дІабахьа. ДІайха догІа дилхачул тІехьагІа тІайоала грибаш санна чехка а дукха а лакхлу Иране доазол дехьара фирмаш. Эзар совгІа йолча доазол дехьарча компаней викалаш ба хІанз мехка болх беш.

Къама хьашташ дохкара новкъа а болхаш, Ирана доал дераша чакхйоах доазол дехьарча товарашта «наІараш хьаеллара» политика.

Доазол дехьарча капиталисташа ирански рынок хьалъюз ихкача, дукхагІа долча даькъе ца эшаш долча товарех. Иране хиннача французски журналиста Жан Лартеге язду: «Азе мел бахача берригача а наха тоъаргйолаш дукха я Ирана складашка доазол дехьара ена цергашта хьекха порошок» яхаш.

Арахьарча торговле политика иштта лелаяр бахьан долаш Ирана импорт цун экспортал кхозза дукхагІа я. Из ца хилча а Іалаьмате йоккхийча тІема расходаша халача хьала тІа оттаяь паччахьалкхен казна юъ цу гІулакхо. Ирански кепайоазоно беча хоамах, 1961 шера март бетта 22 дийнахьа йолаеннача хІанзарча бюджета дефицит 260 миллион тума да.

Доазол дехьарча монополешта хьалхашка капитуляци яра политико къама промышленность йоха а ю, Ирана дуккхача наьха хьал воча а доах.

«ХІанз Ирана торговле йола кризис Іаьдала керте латтача дуккхача правительсташа даьча гІалатех хьахинна я, — аьлар Меджлиса хьалха хиннача депутата Бехбехене. — Вайна гу мишта лакхлу бе болх ца хилар, мишта дІакъувл фабрикий наІараш, мишта Іов кхыча мехкий вайга доахка декхараш...» Мехка Іалаьмате дукха болхлой бус бе болх боацаш, яхаш хоам бу «Машале азади» яхача газето. Духхьал цхьан Тегеране бе болх боацаш 50 эзар совгІа нах ба.

Иранера хьал вогІа хулаш латташехьа а, массехк бутт хьалхагІа Іаьдала керте эттача Али Амине правительства цхьаккха хІама дац мехка хьал тоадара. Вахаро хьахьекхар, экономически хьал тоаде, цунца аграрни реформа елга а долаш, аьнна чІоаггІа хьакхайкаяь программа Ирана дуккха бола нах тувлабе, цар помещикаштеи капиталисташтеи духьал лоаттабу къовсам мелбе лаьрхІа даь хІама хилар.

Империалисташца леладеча гІулакхий политика хьакъехьара правительства отношени къаьгга, ше маярра хьахьекхар мехко СЕНТО яхача блокаи Америка ВІашагІкхийттача Штаташщарча тІема союзаи юкъе дакъа лоацаш хилара тІера хьадоагІача дехкарашта Иран тешаме хиларах яьча заявлене. Империалистически паччахьалкхений агрессивни планаш кхоачашъеш йола кечал мехках еш йола авантюристически политика мел кхераме я тІа-тІа чІоагІагІа кхетаю ирански халкъо. Иштта политика мохк бохкаш хилар ирански халкъа кхы а чІоагІагІа гучаяьлар машар безача паччахьалкхенашта атомни тІом тІабахьара СЕНТО блока кулгал дераша увттаяьча унзарча планий къайлагІара документаш советски кепайоазоно арадахарца. Документаша дувцачох, Ирана доал ду гІозараш раьза хиннад мехка дуккхача районех «валар тІаотташ» йола зона яйта. Цу гІулакхо Іалаьмате чІоагІа эгІаздигар ирански халкъ. Къилбаседа Иранеи Ирански Азербайджанеи халкъа бунташ гІайттар. «Эхь да халкъ дехкача правительствана!», «ДІаякхка СЕНТО!», «Балар да нах боаберашта!» яха лозунгаш а йолаш улицашка арабаьлар Тебризе баха нах.

Иран тІема блокашта юкъера хьаялара а, нейтралитетеи массадолча мехкашца вІаши пайдане дола гІулакхаш леладареи политика дІаяхьара а тІехьарча болама юкъебахаб Иране баха тайп-тайпара бола дукхха нах. «ТІема блокашта юкъе дІахо а дакъа лоацаш хиларо Ирана дикадар дергдац, дІахо а банкротство ярал, керда заемаш эцийтарал кхы а кхерамегІа йола кризис тІаоттаярал совгІа... яхаш белгалдоаккх «Эрадее Азербайджан» яхача газето. Гой, дукха ха йоаццаш фу яздора иранций ВІашагІкхийттача Штаташца йолча тІема союза къакъехьарча гІулакхах «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала Тегеранерча корреспондента: «Цу мехка вахача моллагІча сагаца къамаьл дича цигга гучадоал хьона ВІашагІкхийттача Штаташцара союз чІоагІа во лоархІаш хилар».

Ирана прогрессивни низаша тІа-тІа чІоагІагІа дІадех Ирана хІанзара политика хувцилга. Империализманеи чурча реакценеи духьал лоаттабеча къовсаме деррига патриотически низаш вІашагІтохаш йола цаІ йола фронт хьаяра тІехьа латт уж.

Д. КАСАТКИН.

СЕРДАЛО

4-гІа оагІ. 12 октябрь, 1961 шу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехкхокхама секретара—2-45-48, партийни вахарех, экономикан, письмойн отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03141. Заказ № 5550.